Эхэ hайхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД УНЭН

1921 оной декабрийн 21-hээ гарана

Олониитын-политическэ газетэ

1991 ФЕВРАЛЬ 2 СУББОТО № 27 (18647) сэн 6 мүн.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй ба Центральна хиналтын комиссиин хамтын Пленум тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

1991 оной январиин 31-дэ КПСС-эй Центральна Комитедэй ба Центральна хиналтын комиссиин хамтын Пленум болобо.

Пленумэй зүблэхэ зүйлдэ иимэ асуудалнууд табигдаhан байгаа гэбэл:

1. Мүнөөнэй байдал тухай.

2. КПСС-эй Уставые бүридхэлдэ абалгада бэлдэхэ тухай.

3. КПСС-эй нормативно-методическа документнүүд ба партийна организацинуудые эмхидхэлэй-политическэ талаар бэхижүүлхэ тухай.

4. Союзна республикануудай Компартинуудай 1991 оной бюджет тухай.

5. Эмхидхэлэй асуудалнууд.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев Пленум нээбэ.

КПСС-эй түбэй hунгагдадаг зургаануудай бүридэлдэ ородогүй партиин республиканска, хизаарай, областной, окружной комитедүүдэй нэгэдэхи секретарьнар, союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудай хоёрдохи секретарьнар ба хиналтын комиссинуудай түрүүлэгшэнэр, мүн КПСС-hээ hунгагдаhан СССР-эй арадай депутадууд, партийна газетэнүүд болон журналнуудай редакторнууд, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй, зарим албан зургаанууд болон эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд Пленумэй хүдэлмэридэ хабаадаа hэн.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин орлогшо В. А. Ивашко түрүүшын асуудалаар мэдээсэл хэбэ.

Партиин Московско горкомой нэгэдэхи секретарь Ю. А. Прокофьев, Приморийн хизаарай Партизанск хотын «Центральная» шахтын электрослесарь П. А. Жиганов, партиин Томско обкомой нэгэдэхи секретарь А. А. Поморов, Белоруссийн Компартийн Витебскэ обкомой нэгэдэхи секретарь В. В. Григорьев, РСФСР-эй Компартийн ЦК-гай нэгэдэхи секретарь И. К. Полозков, Литаагай ССР-эй Вильнюсэй радиогой хэмжэлгын приборнуудай эрдэм-шэнжэлэгшэн институтдай парткомой секретарь В. А. Антонов, Украинын Компартийн ЦК-гай нэгэдэхи секретарь С. И. Гуренко, Узбегэй ССР-эй Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Р. Атаджанов, КПСС-эй ЦКК-гай түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Е. Н. Махов, партиин Пермскэ обкомой нэгэдэхи секретарь Е. Н. Чернышев, партиин Ленинградска обкомой секретарь Е. И. Калинина, Казахай ССР-эй үйлэдбэриин «Карагандауголь» нэгэдэлэй Октябриин революциин 50 жилэй нэрэмжэтэ шахтын парткомой секретарь П. М. Мельников, партиин Дагестанай республиканска комитедэй нэгэдэхи секретарь М. Г. Алиев, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Б. И. Олейник, Москаагай түмэр замай Москва-3 локомотивна депогой машинист Ю. В. Лавренов, «Учительска газетын» ахамад редактор Г. Н. Селезнев, Латвиин Компартийн ЦК-гай хоёрдохи секретарь В. Ф. Рымашевский, Белоруссийн Компартийн ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. А. Малофеев, партиин Красноярска иэйкомой нэгэдэхи секретарь Г. П. Казьмин, Сэрэгэй соведэй гэшүүн, Хуурай газарай сэрэгүүдэй политическэ управленийн начальник Н. А. Моисеев, Литаагай Компартийн ЦК-гай нэгэдэхи секретарь М. М. Бурокявичус, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Бессмертных, С. Орджоникидзиин нэрэмжэтэ Нижегородско авиационно үйлэдбэриин нэгэдэлэй фрезеровщик В. С. Куликов, Эстониин Компартийн (КПСС-эй хараа шугам баримталдаг) ЦК-гай хоёрдохи секретарь В. С. Малькоский, Эстониин ССР-эй Таллиннай гүрэнэй консерваториин кафедрые даагша К. Й Комиссаров гэгшэд үгэ хэлэлгэдэ хабаадаба.

Пленумэй документнүүдые бэлдэхэ талаар редакционно комиссинууд байгуулагдаа.

Редакционно комиссиин зүгhөө КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. С. Дзасохов түрүүшын асуудалаар үгэ хэлэбэ.

Хэлэгдэhэн дурадхалнууд болон ажаглалтануудые бүхы талhаань хаража үзэhэнэй, зүбшэн хэлсэhэнэй hүүлдэ «Мүнөөнэй байдал ба партиин зорилгонууд тухай» Политическэ мэдүүлгэ баталан абтаа. Тэрэнь хэблэлдэ толилогдохо.

«КПСС-эй Уставые бүридхэлдэ абалга тухай» ба «КПСС-эй нормативно-методическа документнүүд болон партийна организацинуудые эмхидхэлэй-политическэ талаар бэхижүүлхэ тухай» элидхэл КПСС-эй ЦК-гай секретарь О. С. Шенин хэhэн байна. «Союзна республикануудай Компартинуудай 1991 оной бюджет тухай» КПСС-эй ЦК-гай хэрэгүүдые эрхилэгшэ Н. Е. Кручинын хэhэн элидхэлые Пленум шагнаба.

Редакционно комиссиин зүгhөө КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ю. А. Манаенков үгэ хэлэбэ.

Зүбшэн хэлсэhэнэй hүүлдэ Пленум «КПСС-эй Уставые бүридхэлдэ абалгада бэлдэхэ тухай», «Партийна организацинуудые эмхидхэлэй-политическэ талаар бэхижүүлхэ тухай», «Союзна республикануудай Компартинуудай 1991 оной бюджет тухай» Тогтоолнуудые баталан абаба. КПСС-тэ hунгалта үнгэргэхэ ба hунгагдадаг зургаануудай бүридэлhөө гаргаха тухай; КПСС-эй гэшүүдые бүридхэлдэ абалга ба партийна статистика тухай; КПСС-эй организацинууд болон hунгагдадаг зургаануудта хэрэг данса эрхилхэ тухай партийна гэшүүнэй түлбэринүүдые бүридхэлдэ абаха ба КПСС-эй организацинуудай финансово-ажахын ажал ябуулга тухай; СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ КПСС-эй организацинуудай хүдэлмэри тухай инструкциинуудые, мүн тэрэшэлэн КПСС-эй эхин партийна организациин секретариин статус тухай «КПСС-эй ветеран», тухай, КПСС-тэ үгэ буляалдаата болон референдумүүдые үнгэргэхэ тухай дүримүүд баталгаhан байгаа.

Эстониин коммунистнуудай хүсэнүүдые нэгэдүүлхэ, республикада эрхэтэдэй амгалан тайбан байдал ба олониитын эблэрэл хангаха замуудые бэдэрхэ зорилготойгоор Эстониин партийна организацинуудтахи байдал шэнжэлхыень эльгээхын тула КПСС-эй ЦК-гай болон ЦК-гай гэшүүдэй дундаhаа комиссиин байгуулха шиидхэбэри Пленум баталан абаба.

Партитай холбоо барисаа таhалhан А. И. Гельманиие КПСС-эй ЦК-гай бүридэлhөө Пленум гаргаба. Грузиин Компартийн ЦК-гай нэгэдэхи секретарьяар ажаллахаяа болиhон дээрэhээнь КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүнэй уялгануудhаа Г. Г. Гумбаридзиие сүлөөлбэ.

ЦК-гай гэшүүн, академик С. С. Шаталинай хэблэлдэ гаргуулhан hүүлшын статьянуудые буруушаажа байhанаа КПСС-эй ЦК-гай Пленум элирхэйлбэ. Советскэ Союзай Коммунис партиин гэшүүн, тэрэ саанаа Центральна Комитедэй гэшүүн байха аргагүй гэжэ Пленум тоолоно.

Бэеынь hайн болохрдо, нүхэр С. С. Шаталинай ябадал тухай асуудал хаража үзөөд, КПСС-эй ЦК-гай ээлжээтэ Пленумэй үзэмжэдэ дурадхалнуудые оруулхыень КПСС-эй ЦКК-гай Президиумдэ Пленум даалгаба.

Нүхэр Г. И. Янаевай СССР-эй вице-президентээр hунгагдаhан дээрэhээнь Политбюрогой гэшүүнэй, КПСС-эй ЦК-гай секретариин уялгануудhаа Пленум сүлөөлбэ.

Эстониин Компартийн (КПСС-эй хараа шугам баримталдаг) ЦК-гай нэгэдэхи секретарь нүхэр Л. Э. Аннусые КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүнээр Пленум hунгаhан байна.

КПСС-эй ЦК-гай секретарьяар нүхэр П. К. Лучинский hунгагдаа.

Энээгээр КПСС-эй ЦК-гай Пленум хүдэлмэриеэ түгэсхэбэ.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СЕССИ ДЭЭРЭ

МОСКВА. (ТАСС). Январиин 31-дэ Россин Верховно Соведэй пленарна заседаниие тэрэнэй түрүүлэгшэ Б. Н. Ельцин нээбэ. Республикын Совминай бүридэлдэ оруулагдаха зарим хубилалтанууд Россин парламентын Президиумэй заседани дээрэ хаража үзэгдэhэн, баталагдаhан байгаа гэжэ тэрэ депутадуудта мэдээсэбэ. Тобшолон хэлэбэл, РСФСР-эй Оборонын ба аюулгүйе сахиха гүрэнэй комитет байгуулха шиидхэбэри абтаhан байна. Генерал-полковник К. И. Кобец тэрэнэй түрүүлэгшээр томилогдоо.

Генерал-полковник Д. А. Волкогонов оборонын ба аюулгүйе сахиха асуудалнуудаар РСФСР-эй Верховно Соведэй советник болохонь гэжэ Ельцин мэдээсэбэ.

Хуулинин талаар комитедэй түрүүлэгшэ С. М. Шахрай заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, СССР-эй Конституционно хиналтын комитедтэ ба СССР-эй Президентдэ хандуулагдаhан РСФСР-эй Верховно Соведэй Хандалгануудай проектнүүдые дурадхаба. Дотоодын хэрэгүүдэй зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй ба сэрэгэй албатадай хамтаараа патрульда ябадаг болобол, политическэ байдалые hүжэрөөхэдөө, эрхэтэдэй эрхэ сүлөөе хазагайруулхадаа торохогүй гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Хандалгануудай проектнүүд үндэhэ болгогдон абтаба.

«РСФСР-эй Арадай депутадуудай ээлжээтэ бэшэ хоёрдохи съездын дүнгүүд ба тэрэнэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хүдэлмэрие эмхидхэхэ тухай», «Хүн зониие ажаллаар хангалга ба РСФСР-эй эрхэтэдые социальна талаhаань хамгаалха тухай РСФСР-эй Хуулиин проектнүүд тухай», «Казахай ба Белоруссийн ССР-нүүдтэй РСФСР-эй гар табиhан хэлсэнүүдые баталха тухай» гурбан элидхэл депутадууд зубшэн хэлсэхэ болоно.

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ КАБИНЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

Премьер-министр В. С. Павловай түрүүлэлгэ доро үнгэрhэн СССР-эй Министрнүүдэй кабинедэй заседани дээрэ 50 ба 100 түхэригэй сэнтэй мүнгэнүүдые hэлгэлгын дүнгүүдые хаража үзөөд, энэ хүдэлмэрие түгэсхэхэ талаар хэмжээнүүдые хараалба. СССР-эй Госбанкын правленийн түрүүлэгшэ В. В. Геращенко мэдээсэл хэhэн байгаа.

Иимэ хэмжээ абаха шухала байгаа, саг соогоо абтаа гэжэ мүнгэ hэлгэлгын дүнгүүд батална. Январиин 25-най байдалараа 8 миллиардhаа дээшэ түхэриг hэлгэлгэдэ дурадхагдаагүй. Ажал хэнгүй, хүнүүдэй баяжажа байhан ушарнууд элирүүлэгдээ. Мүнгэ hэлгэхэ тухай соносхогдон сасуу зарим «шуран бэрхэ» хүнүүд тогтоогдоhон гурим эбдэжэ, мүнгэ hэлгэхэ арга замуудые бэдэрhэн байна. Албан тушаалаа хэтэрүүлхэ ушарнууд үзэгдөө. Хуули хамгаалгын зургаанууд тэдэниие мүрдэжэ байнхай. Худалдаа наймаанда ба ниитын эдеэ хоолой эмхи зургаануудта, кооперативуудта иилангаха иимэ ушарнууд олон байгаа.

Орон дотор мүнгэ hэлгэлгэ бүхы дээрээ эмхитэйгээр, хараалагдаhан болзортоо үнгэргэгдөө. Пенсионернүүдтэ, мүн зарим районуудай зарим бүлэг ажалшадта мүнгэ hэлгэхэ болзорнуудые hунааха тухай СССР-эй правительство зуб шиидхэбэри абаhан байна.

Зүбшэн хэлсэлгын дүнгүүдые согсолхо зуураа, эхилэгдэhэн хүдэлмэриин шиидхэхы шата эхилээ гэжэ В. С. Павлов онсолон зааба. Нютагай Соведүүдэй депутадуудай комиссинууд hэлгэлгэдэ дурадхагдаhан мүнгэ hайса, зүбөөр шалгажа үзэхэ уялгатай. Ажаллажа олдоhон бүхы мүнгэн эзэдтэнь дуулhан бусаагдаха ёhотой.

Олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүд мүнгэ hэлгэлгын дүнгүүдые зүбөөр харуулжа, социально-экономическа энэ шухала хэмжээ ябуулгые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ туhалха ёhотой гэжэ СССР-эй правительствын заседани дээрэ хэлэгдэбэ.

(ТАСС).

Мүнөөдэрэй шухала асуудал

МОРИН ЭРДЭНИИЕ МАРТАХА ЁhОГУЙБДИ

Эгээл мүнөө үедэ хүдөө ажахын продуктнуудай өхэл хомор, үнэтэй боложо байhан саата мяхан, hүнэй хайшан гээд бии болодог тухай хэлэнгүй гарахын аргагүй. Эдэ продукци юрэ бэлэхэнээр үйлэдбэрилагдөөд абташадаг бэшэ ха юм. Энээниие худоогэйшье, городойшье ехэ хүнүүдhээ гадна, багашуулшье hайн мэдэхэ болоо ёhотой. Энээн тушаа тодорхойгоор ойлгуулаадшье ялай даа.

Би өөрөө хүдөөдэ хүдэлдэг, хүн зондо тон хэрэгтэй продукци үйлэдбэриндэг хадаа, бэшэ hалбаринуудта ажаллажа байhан хүнүүдтэл адли, өөhэдынгөө бригадын бэелүүлжэ байдаг мүнөөдэрэй шухала асуудалнууд дээрэ тогтохомни.

Талые бүрхөөhэн табан хушуун малаа үсхэбэриндэг байhан манай үбгэ эсэгэнэр урдандаа бүхы хушэр хүндэ ажалаа гансал морёор бүтээдэг байhаниинь бултанда мэдэнэ. Морин гээшэ хээдэдэшье хүнэй найдамтай унаанинь болодог бэлэй. hүүлээрнь элдэб тухэлэй хүсэтэ машина, техникын хүдөөдэ олоор хэрэглэгдэжэ эхилхэдэнь, морин унаа хойшоо түригдэжэ захалhан байна. Эгээл иимэ байдалда ороходоо, ажахыдамнай адууhа моридшье эрид үсөөрөө hэн.

Далаад оной hүүл, наяад оной эхин болотор адуу үсхэбэрилхэ hалбарида онсо анхарал хандуулагдадаггүй, анхандаа Дээдэ-Юрөөгөөр, Удэнгоор атарлан бэлшэhэн адуун hүрэгнай жэл бүхэндэ хайра гамгүйгөөр хорожо, гансал унаагай моритой байхаар багахан hүрэг адуун үлөөгдөө бэлэй. Тэрэ үеэр адуугаа үндэhөөрнь усадхангүй, олоошоруулха тухай дурадхал оруулагдаа. Бии hэн бээз. Тэрэ эдэнэрэй hанамжа, дурадхалнуудта анхарха хүн тиихэдэ байгаагүй хамнай даа. Олон жэжэ hалбариндаа тусхай шэглэлтэйгээр томодохо хүдэлөөнэй үедэ тахяануудай, гахайнуудай, мүн бусадшье фермэнүүдэй үседхаходаа, адуу үсхэбэрилхэ hалбаридаа горитой хэhэдэл ушаруулhан байгаа. Тэрэ саатта адуунай фермэдэ тусхай хорёошье байгаагүй. Тэрэхэлээршье хангагдадаггүй бэлэй. Тухэрөөн жэлдээ hэтэ бэлшэжэ гарадаг байhандаа энэ hалбари үндэhөөрөө усадхагдангүй үлэжэ болоо.

Тэрэ гэhээр нилээд саг үнгэрөө. Холын болоожогүй хүдэлмэриин хойшолон мүнөө хүндөөр усадхагдажа байна. hүүлэй жэлнүүдэ манай колхоз адуун hүрэгөө олоошоруулжа, тэдэнэй ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар горитой, хүдэлмэри ябуулжа эхилэнхэй. Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1982 ондо колхоз, совхозуудта адуу үсхэбэрилгые hайжаруулха тухай абаhан шиидхэбэриин ёhоор ажахымнай Яхадай ССР-hээ хоёр жэлтэй 123 толгой нютагай үүлтэрэй моридые асаржа, үсхэбэрилжэ захалhан байна. Энэ үүлтэрэй моринтой одоол хүдэлхэ хэрэгтэй болоо. Хойно эргэй хуйтэн уларилай эрхэ байдалда таараhан эдэ адуун манай нютагта хэр түргэн дадаха юм гэжэ түрүүндээ бидэ өхэл hайhан байгаабди. Тиимэhээ эгээл холын Баруун-Удэнгэдэ байра түхеэржэ, тэндээ абашаад, харуулжа эхилбэбди. Манай ороддолго дэмы хосорсогүй. Яhала түргэн сагай түршада ашаяа харюулжа эхилээ гэхэдэ, алдуу болохогүйл даа.

Мүнөө манай бригадада 250 толгой адуун, тэрэ тоодо 167 толгой яхадай үүлтэрэй моринд тоологдоно. Энэмнай табан бүлэг болгогдон хубаарилагданхай юм.

Республикын Агропромсоюзай захиралтын үзэhөөр нөдөндо жэлэй мартын 16-да Манай бригада яхадай үүлтэрэй моридые үсхэбэрилхэ тусхай шэглэлтэй фермэ болгоhон байгаа. Иимэ фермэ болгогдоходоо, манай харюусалгамнай улам дээшэлэв. Юуб гэхэдэ, бидэ республикынгаа ажахынуудта, мүн ондоошье областнуудта, хизаарнуудта hайн үүлтэрэй унага даага худалдаха уялгатай болообди. Тиимэhээ бригадын гэшүүд даалгадаhан hүрэгөө hайнаар харууhалхын, тобир сула түлнүүдые абажа түлжүүлхын, гүүнүүдтээ, азаргануудтаа онсо анхарал хандуулхын түлөө холын хараатайгаар хүдэлөө эхилбэ.

Адуушадай ажалые мэдэхэгүй хүнүүд өхэл бэлэхэнээр hанадаг, тоолодог гээшэ Үнэн дээрээ тиимэшье бэлэхэн хэрэг бэшэл даа. Бидэнэрэй эрхилдэг ажал нилээд өрёо бэрхэтэйгшье, харюусалга өхэтэйшье, хүйтэн, халуунние, хура бороо болон саhа шуурганиие илгангүй, ямаршье уларилтай саата хээрэ hүрэгөө дахаад лэ ябахаш. Тиигэжэ адуугаа харууhалаагүй hаа, хайшан гээд мүнөөдэрэй шухала зорилгые бэелүүлхэбши. Эдэмнай нэгэ газартаа бэлшэхэ амитад бэшэ ха юм. Ажалдаа харюусалга багатайгаар хандаhанhаа, hүрэгөө ходо тооложо бүридхэжэ байгаагүй hаа, шоно, зайгуул нохойнуудта тэдэнээ барюулжашье магадгүйш.

Үнэрhэн жэлдэ саагай уларилай өхэл тогтууригүй байгаашье hаань, манай бригада 70,7 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилhэн байна. Сэбэр ашаг олоомнай 3000 түхэригhөө 7500 түхэриггэ хүргэгдөө. Эуун гүүн бүриhөө 67 унага абажа, түлжүүлээhэмди. Бүхыдөө 170 центнерэй иэмэлтэ шэгнүүр абаабди. Республикын выставкэ-аукцион дээрэ 9 толгой залуу моридые худалдажа, дун хамта 21,5 мянган түхэригэй олзо оршо колхозойнгоо жасада оруулhан байгаабди. Байгша ондо нимэл аукциондо 18 толгой яхадай үүлтэрэй залуу моридые худалдахаар тусхай бэлэдхэл хэнэбдй.

Үүлтэртэ моридые олошоруулхын, илангаяа унага, даагадые зүбөөр түлжүүлхын тула гансал хээрын бэлшээридэ найдаха бэшэ, үбэлэй-хабарай hарануудта, илангаяа гүүнүүдээ, азаргануудаа үбhөөр, обёосоор хангаха шухала. Энэ талаар бидэ 84 гектар чуга сабшалантайбди. Эндэhээ жэл бүхэндэ 800—1000 центнер үбhэ hүрэгтөө сабшажа абадагбди. Саашадаа бидэ колхозтоёо хэлсэжэ, обёос тариха поли, тэндээ хэрэглэхэ техникэ эрижэ абахые тусэблэнэбди. Дэлгүүрэй экономикын эрхэеэ дүүрэн ээлжэ байhан саата бригадамнай арендаторнуудшье, фермэрнүүдшье болоходоо магадгүйл. Манайда амяареа гараад, бэеэ даагаад хүдэлжэ шадаха хүнүүд бии. Владимир Гергеев Баир Гымнинов хоёр адуун hүрэгтэ 6 жэл соо ажаллаhан, дүй дүршэлтэй болоhон малшад гээшэ.

Үшөө ямар асуудал байнаб гэхэдэ, үүлтэртэ моридые харууhалха, эдэлүүлхэ мүнөө сагай эрилтэдэ харюусама байра байхагүй. Энэ талаар үйлэдбэриин томо объект түхеэрхээр саг хүрэжэ ерээ.

Морин эрдэни хүдөөгэй хүн зоной ёhотойл туhалагша, гол унаа байhан гээшэ. Тиимэhээ яхадай үүлтэрэй адуу олошоруулха, энэ hалбариие ашаг үрэтэй болгохо шухала асуудалаа бодото дээрэнь бэелүүлхэ аргатай байнабди.

В. БАТУЕВ,
Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ моридые үсхэбэрилдэг фермын бригадир.

КПСС-эй ЦК-да ЗҮБЛӨӨН БОЛОБО

Москвада союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудай, партиин республиканска, хизаарай, областной комитедүүдэй нэгэдэхи секретарьнарай зүблөөн болоhон байна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев зүблөөе нээбэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь О. С. Шенин элидхэл хэhэн байгаа. hүүлэй үедэ эзргэнүүдээ нягтаар нэгдүүлхэ талаар парти шухала хэмжээнүудые абаа гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Орон дотор тохёолдоhон социально-экономическа ба политическэ кризисэй үзэгдэлнүүдые зайсуулха талаар ороной Президентын дурадхаhан, мүн СССР-эй Арадай депутадуудай IV съездын hайшааhан түрүүшын ээлжээнэй хэмжээнүүд гол шухалада тоологдохо ёhотой гэжэ тэрэ хэлэбэ. Союзые демократиин үндэhөөр шэнэдхэхэ, экономикые гуримшуулан hайжаруулха ба хүн зониие социальна талаар хамгаалха программые түрүүшын ээлжээндэ бэелүүлжэ, дэлгүүрэй харилсааануудта шэлжэн орохо, гүйсэдхэхы засагай зургаануудай ашаг үрэтэй байгууламжа бүридхэхэ тухай хэлэгдэнэ гэбэ.

Саашань элидхэлшэ социально-экономическа байдалые hайжаруулха талаар КПСС-эй ажал ябуулгын гол асуудалнууд дээрэ тогтобо. Соведүүдтэй харилсаа холбоо тогтоohонhоо олон юмэн дулдыдаха байна.

КПСС-эй Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь Б. В. Гидаспов, КПСС-эй Камчатска обкомой нэгэдэхи секретарь В. Я. Абаев, КПСС-эй Марийн республиканска комитедэй нэгэдэхи секретарь Г. А. Посибеев, Литваагай Компартийн (КПСС-эй хараа шугам баримталдаг) ЦК-гай нэгэдэхи секретарь М. М. Бурокявичус, КПСС-эй Орловско обкомой нэгэдэхи секретарь Н. А. Володин, Латвиин Компартийн ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. П. Рубикс, КПСС-эй Оренбургска обкомой нэгэдэхи секретарь А. Ф. Колиниченко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь, Е. С. Строев, КПСС-эй Волгоградска обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Анипкин, Украинын Компартийн Харьковска обкомой нэгэдэхи секретарь А. К. Мялица, Узбекистанай Компартийн ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, Узбегэй ССР-эй Президент И. А. Каримов, КПСС-эй Шэтын обкомой нэгэдэхи секретарь Н. В. Мерзликин, КПСС-эй Хабаровска крайкомой нэгэдэхи секретарь С. А. Маркаров, Украинын Компартийн Львовско обкомой нэгэдэхи секретарь В. В. Секретарюк зүблөөн дээрэ үгэ хэлэhэн байна.

М. С. Горбачев зүблөөндэ хабаадагшадай урда үгэ хэлэбэ.

(ТАСС).

Цыремпил Дашинимаевич Цыбиков судна бүтээлгын заводой 4-дэхи цехтэ шэрдэгшээр ажаллажа байна. Эндэ бүтээгдэhэн онгосонууд тэрэнэй болон суг хүдэлдэг нүхэдэйнь гараар шэрдэгдэhэнэй hүүлээр уhанда табигдадаг юм. «Манай хүдэлмэри гэр байра шэрдэгшэдhээ онсо юм. Манда тад ондоо түхеэрэлгэнүүд, шэрэнүүд хэрэглэгдэнэ. Тиин бүхы эриптын ёhоор судна шэрдэхэ ёhотойбди»—гэжэ тэрэ хэлэнэ. Арба гаран жэл эндэ хүдэлхэдөө тэрэ бэрхэ хүдэлмэришэдэй тоодо ороо. Үнэрhэн жэлэй дүнгүүдээр «мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэhэн нэрэ солодо хүртэhэн ушар энээниеень гэршэлжэ үгэнэ бшуу.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц. Д Цыбикова.

А. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ СЕМИНАР

КПСС-эй рескомдо үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй хүдэлмэрэй семинар болоо. Партиин райкомуудай секретарьнар, КПСС-эй рескомой үзэл сурталай комиссиин нүүд, республикын зарим министерствэнүүд болон албан газаануудай хүтэлбэрилэгшэд, предприятинуудай, совхозуудай ба эмхи зургаануудай ба hургуулинуудай партколай секретарьнар, хэблэлнүүд болон олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд тус семинарта хабаадалсаа.

Партиин рескомой секретарь, үзэл сурталай комиссиин түрүүлэгшэ **Л. Ч. Нимаева** оролцогсодыг хэлэхэдээ, партийна органуудай тоосоото-hунгалтын форомуудыг hүүлээр эмхидхэhэн түрүүшын семинарай зорилго, саашадаа үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй талсал яажа үнгэргэхэ тухай асуудалда тэгтоhон байха гэжэ онцолоо.

Орон дотоохи политическэ нөхцөл байдал ба мүнөөнэй үе байдалда ябуулагдаха үзэл сурталай хүдэлмэриин зорилгонууд тухай» элидхэл КПСС-эй рескомой үзэл сурталай таhагые даагша **В. Л. Кургузов** хэбэ. Элидхэлшэ КПСС-эй ЦК-да январиин 7—14-дэ үнгэргэгдэhэн үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй семинарай дүнгүүд тухай сугларагшадта дэлгэрэнгыгээр мэдээсээд, республикын партийна организацинуудай хүн зоной дунда ябуулагдаха үргэн хүдэлмэриин гол шэглэлэнүүд дээрэ тогтоhон, тэрэниие эрид шууд hайжаруулха, аша үрэтэй, дайшалхы шэнжэтэй болгохо тухай тодорхой hанамжануудые хэлэhэн байна.

Үзэл сурталай хүдэлмэриие нарижуулан hайжаруулха, шэнэ, мүнөө сагай эрилтэдэ хүрэмэ онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэ тушаа, бии байгаа дутуу дундануудые усадхаха хэмжээнүүд тухай партиин рескомой үзэл сурталай комиссиин гэшүүн, Буряадай ССР-эй арадай депутат Н. М. Белоколодов, КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой секретарь Б. Н. Дамбаева, КПСС-эй Хэжэнгын райкомой секретарь Д. А. Ивайловский, рескомой пресстүбые хүтэлбэрилэгшэ Р. Р. Хориноева, Ниитын-политическэ түбые даагша М. А. Жарков, КПСС-эй рескомой бюрогой гэшүүн, философиин эрдэмэй доктор В. В. Мантатов болон бусад үгэ хэлэбэ.

Юрэнхы эрдэмэй hургуулинуудай гол шухала зорилгонууд тухай Шэнэ-Элхиин дунда hургуулиин директор, Арадай эрдэм hуралсалай талаар бүхэсоюзна соведэй гэшүүн **В. И. Сафронов**, республикын эрдэм hуралсалай министр **С. Д. Намсараев** сугларагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **В. Б. Саганов** республикын мүнөөнэй социально-экономическа байдал болон дэлгүүрэй экономикодо шэлжэн орохо талаар бэелүүлэгдэхэ түрүүшын ээлжээнэй зорилгонууд, хүн зониие эдеэ хоолоор хангаха асуудалнууд тухай hонирхолтой элидхэл хээд, үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй олон тоото асуудалнуудта харюусаhан байна.

Олониитын элдэб эмхинүүдые хүтэлбэрилэгшэд мүнөө үедэ боложо байгаа хубилалтанууд болон шэнэ зорилгонууд тушаа мэдээсэлнүүдые хээ. «Знание» бүлгэмэй республиканска эмхиин правленийн түрүүлэгшэ профессор Г. Д. Басаев, Эб найрамдал хамгаалха совет комитедэй Буряадай отделенийн түрүүлэгшэ В. Б. Базаров, Байгаали хамгаалха бүлгэмэй республиканска эмхиин түрүүлэгшын орлогшо И. Е. Карбаикова, «Дурасхаалай дэбтэрэй» редколлегийн секретарь И. П. Зинченко үгэ хэлэхэдээ, мүнөө үедэ ябуулагдаха хүдэлмэриин шухала асуудалнууд дээрэ тогтоhон байха юм.

Сэрэгэй алба хаагша Е. И. **Суртаев** «Армийн мүнөөнэй ажабайдалай гол шухала асуудалнууд болон партийна комитедүүдтэй суг хамта ябуулагдаха хүдэлмэриин гол шэглэлэнүүд тухай» элидхэл хэжэ, эндэ сугларагшадые hонирхуулба.

Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо **Р. Б. Гармаев** республикын засагай дээдын зургаанай хүдэлмэри, Бүгэдэ Буряадуудай съездын бэлэдхэлэй хэр ябажа байhан тухай, мүн нацинууд хоорондын харилсааануудай орёо асуудалнууд тухай хөөрэжэ үгэбэ.

Семинарай түрүүшын үдэрэй түгэсхэлдэ республикын министерствэнүүд болон албан зургаануудай, газетэ болон олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзажа, hонирхоhон асуудалнуудтаа гүйсэд харюунуудые абаhан байха юм.

Үсэгэлдэр семинарта хабаадагшад Тарбагатайн район ошоохо, тэндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой хүдэлмэритэй, мүн эндэхи партиин райкомой ябуулжа байгаа үзэл сурталай ажал ябуулгатай танилсаhан, ажахынуудай коллективүүдтэй уулзаhан, хөөрэлдэhэн байна.

Семинарай түгэсхэлдэ хоёр үдэрэй hуралсалай дүнгүүдые КПСС-эй рескомой секретарь Л. Ч. Нимаева согсолбо.

Советүүдэй үүргэ ба харюусалга

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ДҮЙ ДҮРШЭЛДЭ—ҮРГЭН ХАРГЫ

Үнгэрэгшэ жилдэ Яруунын районой ажахынууд урдахи жилнүүдтэ орходоо, һайн хүдэлөө. 1989 онтой сасуулбал, 7774 центнер мяха гүрэндэ үлүү тушаагаа, һү' һааха түсэб 6501 центнерээр үлүүлэгдээ гэхэ гү, али нёдондо жэл 45951 центнер мяхан, 94594 центнер һүн гүрэндэ худалдагдаһан байна. Үнгэрэгшэ зундаа Яруунын райондо бороотой байгаа һэн. Тиимбэ яабашье, урзанданайхида орходоо, 60 мянган центнер гаряан үлүүлэн хуряагдажа, хамта 370 мянган центнер ороохон суглуулагдаа. Таряан ажал дээрэ «Победа» колхозой Б. С. Жалсаевай, Ц. Ж. Ширапдоржиевай, З. И. Валеевэй, «Дружба» колхозой Д. Д. Уваровай, Б. К. Цыреновэй, Б. Ж. Жамсуевай, «Юбилейный» совхозой В. Я. Виноградовай, И. В. Греховэй, «Комсомольский» совхозой В. И. Шумковой арендэ бригадануд таряан ажалда, ургаса хуряалгада хубитаяа ехээр оруулба. «Комсомольский» совхозой Ц. Д. Митыповэй хүтэлбэрилдэг үбһэшэдэй бригада аяар 33 мянган центнер үбһэ бэлэдхээ. Хэрбээ хүн бүхэндэ энэ бригадын ажалые хубаабал, нэгэ хүн 5500 центнер үбһэ хуряаһан байна. Энэмнай арендчэ бригадын амжалта, үрэ ехэтэ ажалайнь үльгэр жэшээ болоно бшуу. Арендэ гуримаар хүдэлжэ эхилһэн ажалша коллективүүд нилээд ехэ хэмжээнэй салин хүлһэ абана. «Юбилейный» совхозой В. Я. Виноградовай хүтэлбэрилдэг бригадын ажал хаража үзэе. Нёдондо арбаад хүнһөө бүридэһэн энэ бригада 3670 тонно силос даража, 15315 центнер ороохо суглуулаа. Эсэсэй дүнгүүдээр 50 мянган түхэриг мүнгэ арбан хүн өөһэд хоорондоо хубааба. Энээнһээ гадна, уялгаяа дүүргэһэнэйнгээ түлөө 1000 түхэригэй мүнгэн шанда хүртөө. Арендэ гуримаар ажаллахада, аша үрэ ехэтэй байһые эдэ тоонууд гэршэлнэ. Үшөө нэгэ жэшээ хаража үзэе. «Дружба» колхозой механизатор Б. Д. Жалсанов хоёр дүүнэртэеэ 40 толгой үнсэдые арендээр абанхай. Нэгэ үнеэнһээ 2500 килограмм шахуу һу һаана, харин колхоз соо хоёр мянган килограмм һу үнеэн бүриһөө һаажа шаданагүй.

Хонин ажал абажа харая. «Дружба» колхозой суута хонишон-арендатор Б-Д. Э. Ринчинов нэгэ центнер продукциин өөрынь үнэ сэнгые түсэбэй ёноор 123 түхэригтэ хүргэхэ аад, 83 түхэригтэ болгоо. Мүнөө манай район дотор колхоз, совхозуудта 100 гаран коллектив арендэ гуримаар хүдэлнэ. Энэ статья соо дурдагдаһан арендэ бригадануд шэнгеэр хүдэлөө һаа, продукци үйлэдбэрилдэг бүхы коллективүүдэй, районой дүнгүүд бүри дээгүүр байха бэлэй. Туранхай мал, муу шанартай һүн ажахынуудые мүнөө үедэ түйлай ехэ гарзада оруулна. Мүн баһа газартаа эзэн шэнгеэр хандаха шухала. Үнгэрһэн жилдэ район дотороо һайнаар ажаллаһан арендэ бригадын дүй дүршэлые «Агропромсоюз» шудалжа, дэлгэрүүлхэ ёһотой гэжэ һананаб. Холо ошонгүй, тохоног тойрон ажалладаг зоной түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй. Энэ шухала юумэн гансашье ажахынуудай бэшэ, мүн нютагай Советүүдэй анхарха, оролдохо зүйл мүн гээд онсолхо хүсэлэнтэйб.

Э. БУДАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Партиин болон ажалай ветерануудые урижа, сэдьхэлэй хөөрэлдөө үнгэргэхэ хэрэг Гусиноозерскын горкомой хүдэлмэриин дүй дүршэлэй нэгэн болонхой. Һаһанайнгаа амаралтада гараад байһан эдэ коммунистнуудта район соохи байдал, мүн баһа городской партийна организациин ябуулжа байһан хүдэлмэри тухай хөөрэжэ үгэхэ, тэдэнэй һанамжа шагнаха, хүдэлмэридөө хэрэглэхэ гэһэн зорилготой.

Һаяхан эндэ эзлжээтэ иимэ уулзалга үнгэргэдбэб. Пэртиин Гусиноозерскын горкомой нэгэдэхи секретарь С. П. Будажапов тэрэниие нээжэ, районой промышленна предприятинуудай, хүдөө ажахын үнгэрһэн жилэй дүнгүүдтэй суглараг шадые танилсуулаа. Бүхы дээрэнь абажа харахада район муу

Партиин нэрэ хүндые хамгаалая

ВЕТЕРАНУУДТАЙ УУЛЗАБА

бэшэ дүнгүүдтэйгээр жилээ дүүргээ. Гэбэшье тогтууритай һайнаар ажалладаг коллективүүдэй дунда муугаар, аша үрэгүйгөөр хүдэлдэг коллективүүд бии гээд Будажапов тэмдэглээ.

Удаань тэрэ городской партийна организациин хэрэгүүд тухай дэлгэрэнгыгээр тогтоо. Тиихэдээ партийна эхин организациинуудай хүдэлмэри шэнжэлһэн байха юм. Һүүлэй үедэ олон эмхинүүдтэ партийна гараха үшар үзэгдэнэ. ГРЭС-эй партийна организацида олон хүн партийна гараа. Колхоз, совхозуудай партийна организациинуудта партийна гараха үшар үсөөн гээд тэрэ хэлээ. Партийна зарим хүнүүдэй гараад, партиял муушалха, орон соо тохёолдоһон байдалые партида тохохо һэдэлгэ олоной һанаае зобооно.

Тэрэшэлэн нүхэр Будажапов эндэ суглараг шадые городской партийна организациин түсэбүүдтэй танилсуулаа. Февраль һарада пленум үнгэрэгдэхэ. Дэлгүүрэй экономикын үедэ хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангаха, социальна асуудалнуудые шидхэхэ талаар коммунистнуудай бэелүүлхэ зорилгонуудые хараалһан программа бэлдэгдэжэ байна.

Энэ уулзалга дээрэ ветерануудай городской советэй түрүүлэгшэ А. Т. Пинчук үгэ хэлэхэдээ, партийна гараха хүнүүдэй мэдүүлгэнүүдые бултыень шиидхэхэ тухай хэлээ. Иимэ хүндэ үедэ партийн нэрэ хүндые дээшэлүүлхын түлөө ороддохо байһан зон ёһотойл коммунистнууд, партиин гол хүсэн байһыень тэмдэглээ. Үсөөншье һаа, шанар һайнтайгаар ажаллабал, юумэ урагшатай байха. Саашань тэрэ ветерануудай советдэй хүдэлмэри дээрэ тогтоо.

Ажалай ветеран Д. Д. Бадмажапов үгэ хэлэхэдээ эндэ суглараг шадта, хандажа, зарууцхултай ябуулха хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадахыень үряалаа. Тэдэниие һайн һайханаар хүмүүжүүлхэ гээшэ мүнөө шухала болонхой.

Кировэй нэрэмжэтэ совхозой ветеран Г. Р. Доржиев түрэл нютагайнгаа байдалаар һанаагаа ехэ зобожо байһан тухайгаа мэдүүлбэ. Хүтэлбэрилэгшэд эндэ үни тогтожо хүдэлнэгүй. Юумэндэ эзэн бусаар хандадаг болоһоной хойшолон абаһаар харагдана. Совхозой үйлэдбэри хүргэнэгүй. Партийна организациншье үүргэ харагдахаяа болёо.

В. П. Ерхов үгэ хэлэхэдээ, юумэ шиидхэхэдээ нэн. түрүүн кадрнуудһаа эхилхые партиин горкомдо дурадхаба. Элдэб тушаалда дэбжүүлэгдэхэ хүнэй өөрын һанал бодолтой, тэрэнээ бэелүүлжэ шадаха байһыень хараада абаха шухала. Коммунистнуудые-эдэбхижүүлһэнэй ашаар іэ партийна эхин организациинуудай үүргэ дээшэлүүлхые дурадхаба.

Энэ уулзалгаһаа тобшолол хэхэдэ, ехэ һайн хөөрэлдөөн болоогүй гэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, гол түлэб ажахын асуудалнууд хэлсэгдээ. Партийна хүдэлмэриин асуудалнууд дайрагдаагүй шахуу. Дурадхалнууд үсөөн ороо.

Энэ уулзалгада КПСС-эй рескомой секретарь, РСФСР-эй арадай депутат В. А. Иванов хабаадажа, Россин ээлжээтэ бэшэ съезд тухай хөөрөө.

Түгэсхэлдэнь горгүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. В. Черняховский ветерануудай асуудалнуудта харюусаа.

И. ЗАХАРЕНКО.

ҺҮН ДАЛАЙ САЛГИДАХАА БОЛЁО ГҮ?

Һүүлэй үедэ һүн архиһаа дуугүй хомор болоо. Һүнэй хойноо эзлжээн архинхиһаа нэ-эшье дутахаяа болёо. Мүнөө хибүүдтэ уулгаха ундан ехээр уталдака. Жэмэсэй шүүһэр-рһэн ундан баһал хомор боохой ха юм. Бултанай дурай, мүнөө дээрээ үшоо хямда энтэй продуктын үгы болоон тухай һураг суу шэнээр ораба. Тэрэниие шалгахаяа инслэлэй томо предприятинуудай нэгэн болохо Останкинска «Молоко» гэжэ нэрэтэй үнэй заводто фотокорреспондент ерэбэ.

Директор Александр Германович Шевченко үйлэдбэриин ноусануудтай дуратайгаар тэрэниие танилсуулба. Завод удхын туршада 600 тонно һү, 0 тонно һүнэй зүйлнүүдые ефир, творог, сырково масл үйлэдбэрилэн гаргадаг байна. Ямаршье предприятидал ухэй эд заводой продукцида со удха шанартай ааб даа. эд энэ зунһаа хойшо хүршэ ластьнуудһаа һүн заводто н багаар ородог болоо. Үнэһэн жилэй арбан һарын турда 98 мянган тонно һү, һүүй хоер һарын туршада 10 нган тонно творог, зөөхэй олоко» заводто эльгээгдээ. Гэбэшье энэ ушарнуудһаа ложо, завод һүнэй зүйлнүүе багаар үйлэдбэрилдэг боогүй. Завод сүүдхын турша-70 тонно хуурай һү бууна.

Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй хор болоһон дээрэһээ Москвагай хүн зон һү, һүнэй продктнуудые ехээр худалдан абагэжэ Александр Германко-тэмдэглэбэ. Хүн зондо ачнар эдеэ хоолой рацион ай зуушалгануудые үгэнэ шэ. Мяханай зүйлнүүдэй, заанай, хүрпээгэй, овощой дуаһан дээрэһээ һүнэй зүйлүд ехээр гаргашалагдана ха . Предприятиингаа таналгагүй хүдэлхэ, нилслэлые һүнэй продукцяар таналгаргүй гаха тухайгаа директор найлна.

Корреспондентын директортэй хоорэлдэжэ байхада, Финляндиһаа ерэһэн тэмдэгтэй хуурай һүнэй мэшээгүүд буулгагдажа байгаа һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Финляндиһаа ерэһэн мэшээгүүдые аппаратка цехэй хүдэлмэришэн Николай Ничипурнов үйлэдбэридэ оруулхаар бэлдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохроника.

Үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэд

АШАТАЙШЬЕ, ТУҺАТАЙШЬЕ...

КПСС-эй Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь Николай Тыкшеевич Хабалов һаяхан Эрхүү хотодо эрдэмтэдэй тусхай советэй урда шанга эрилтэтэй шалгалта барижа, түүхын эрдэмэй кандидадай нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Буряадай гүрэнэй Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай багша түүхын эрдэмэй доктор, профессор Е. Е. Тармахановай хүтэлбэри доро Н. Т. Хабаловай табан жилэй туршада бэшэһэн «Түлишын-эльшэ хүсэнэй комплексын хүгжэлтые (1976—1985 онуудта) хурдадхаха талаар Зүүн Сибириин партийна организациинуудай ябуулһан эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэри» гэһэн һонирхолтой диссертаци амжалтатайгаар хамгаалгдаба.

Энэ эрдэмэй хүдэлмэри бэшэхын тула Н. Т. Хабалов КПСС-эй Буряадай рескомой, Эрхүүгэй, Шэтын обкомуудай, горкомуудай, эхин организациинуудай, партийна архивуудай материалнуудые, КПСС-эй болон ороной хүтэлбэрилэгшэдэй, ехэ эрдэмтэдэй бэшэһэн номуудые, элдэб сагуудта хэһэн элидхэлнүүдые гүнзэгыөөр шудалжа, өөрын онсо шэнжэлэлгэ, тобшололнуудые хэһэн байна.

Мүнөө Коммунис партиин нэрэ хүндын зарим тэды һулараад байһан сагта Н. Т. Хабаловай Зүүн Сибириин, тэрэ тоодо Буряадай республикын түлишын-эльшэ хүсэнэй комплексые зогсошоһон үедэшье хүгжөөхэ талаар партийна организациинуудай ехэ үүргэ дүүргэһыень, мүн алдуу эндүү гаргаһыень гүнзэгыөөр шудалһаниинь сэгнэшэгүй ехэ удхатай. Бүри 1920 ондо В. И. Ленин нүүрһэн хадаа промышленностиин ёһотойл «хилээмэн» болоно, тэрэ хилээмэнгүйгөөр промышленность хүдэлжэ шадахагүй, тэрэ хилээмэнгүйгөөр түмэр замай транспорт эүдэрүү байдалда орохол гэжэ хэлэһэн байдаг. Энэ һургаалые баримталан, Коммунис партиин оронойнгоо хүгжэлтын зогсошоһон байдалда ороошье һаань, промышленностиин, мүн арадай ажахын хоолложо байха «хилээмэ» олохын тула тон ехэ хүдэлмэри ябуулжа байгаа.

Илангаяа КПСС-эй Буряадай обком (мүнөө реском) тэрэ үе сагта өөрынгөө республикын промышленностиин «хилээмэ» үйлэдбэрилхын тула яһала ехэ ажал хэһэн юм. Рескомой ехэ ороолдолгын аша туһаар 1975—1985 онуудта үйлэдбэриин геологическа нэгэдэлнүүдэй, экспедициннүүдэй болон партинуудай, нүүрһэнэй шахта болон уурхайнуудай, энергетикын эмхи зургаануудай партийна организациинууд нүүрһэнэй нөөсэнүүдые бэдэржэ олохо, малтан ябаха байгаалиие сахин хамгаалха, түлишынзайн галай нөөсэнүүдые гамтайгаар, бодомжотойгоор ашаглаха талаар эмхидхэлэй ба политическэ ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна.

Х ба XI табан жилнүүдэй туршада партийна организациинуудай хүтэлбэри доро геологуудай, шахтёрнуудай, барилгашадай, энергетикнүүдэй, эмргэжэлтэдэй болон новаторнуудай эршэтэйгээр ажаллаһанай ашаар Галуута-Нуурай ГРЭС-эй түрүүшын эзлжээн, Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхай ашаглалгада оруулагдажа, Зүүн Сибириин болон Монголой Арадай Республикын промышленностиие шулуун нүүрһээр болон зайн галаар хангаха арга боломжо олдоо һэн. Тиигэжэ машина бүтээлгын, үнгэтэ болон хара металлургиин, ой модоной болон эдеэ хоолой барилгын хэрэгсэлнүүдэй һалбаринууд түлишөөр, зайн галаар яһала һайнаар, хангагдажа, барагаар хүдэлжэ байгаа, мүнөөшье хүдэлһөөр.

Тэдэ жилнүүдтэ Буряадай ССР-тэ, Эрхүүгэй, Шэтын областнуудта түлишын-зайн галай комплексые 2005 он болотор хүгжөөхэ талаар холын хараатай түсэб зохёогдоо һэн.

Хара-Нуурай ГРЭС-ые, Галуута-Нуурай ГРЭС-эй хоёрдохи эзлжээе, Улаан-Удэдэ хоёрдохи ТЭЦ-ые, республика дотор зайн гал дамжуулха линиинүүдые, трансформаторай подстанциинуудые барижа ашаглалгада оруулха гээд хараалагдаа. Энээнтэй хамта Буряадай ССР-тэ Түтнын, Эрдэмэй, Галтайн шулуун нүүрһэнэй уурхайнуудай баялигуудые шэнжэлжэ элирүүлхэ, ашаглажа захалха гээд хараалагдаа һэн.

Промышленностиие түлишөөр, электрын эльшэ хүсөөр хангахын тула хараалагдаһан эдэ асари ехэ түсэбүүд КПСС-эй рескомой хиналта доро ходо байгаа, мүнөөшье байнаар. Урдандаа гаргагдаһан алдуу эндүүнүүдые түргэн усадхажа, промышленностиин «хилээмэ» элбэгжүүлхэ хэрэгтэ партиин нүлоо дээшэлүүлхын тула Н. Т. Хабалов иимэ хэдэн дурадхалнуудые оруулба:

ажабайдалай бүхы шатануудта боложо байһан демократизациин эрхэ байдалда партийна эхин организациинуудай ажал ябуулгые эдэбхижүүлгэдэ, тэрэнэй нэрэ хүндые ажалша коллективүүд соо дээшэлүүлгэдэ онсо анхарал хандуулха. Энэ зорилгоор хүдэлмэришэдые болон алба хаагшадые урилгатайгаар партийна нөөмэл суглааануудые үнгэргэжэ байха, абтаһан тогтоолнуудай удха шанар болон дүүргэлтын ябаса тухай коллективүүдэй гэшүүн бүхэндэ мэдээсэжэ, ойлгуулжа байха шухала;

партийна организациинуудай секретарьнарые теоретическэ ба практическа талаар бэлдэлгэ ехэ удха шанартай болохо ёһотой. Энэ зорилгоор партиин рескомой дэргэдэ жилдээ хоёр дахинһаа үсөөн бэшээр партийна организациинуудай секретарьнарай богони болзортой курсануудые, хэдэн үдэрэй семинарнуудые үнгэргэжэ, горкомуудта райкомуудта «секретарьнарай үдэрнүүдые» эмхидхэжэ байбал зохихо һэн;

квартал соо нэгэ дахин геологическа нэгэдэлэй парткомой дэргэдэ парторганизациинуудай секретарьнарай суглааануудые эмхидхэлэй-партийна үзэл сурталай болон бусад асуудалнуудаар үнгэргэжэ, байбал зүйтэй.

Галуута-Нуурай Хара-Нуурай ГРЭС-үүдые, Улаан-Удын хоёрдохи ТЭЦ-ые болон бусад электрын эльшэ хүсэнэй объектнүүдые бодхоолго барилгын индустриин байдалһаа, хүдэлмэришэдэй кадрнуудаар хангагдалгаһаа ехэ юумэн дулдыдана гэжэ элээр харуулаа. Электрын эльшэ хүсэнэй барилганнуудые түсэблэхэдөө, түсэблэлгын-экономическа албан, партийна болон совет зургааануд түрүүшын эзлжээндэ барилгын индустрида, байрын гэрнүүдые, социально-соёлой барилганнуудые барилгада ехэ анхарал хандуулха зэргэтэй байгаа.

Оршон тойронхи байгаалияа сахин хамгаалха, түлишын эльшэ хүсэнэй нөөсэнүүдые гамнаха хүдэлмэри һайжаруулха зорилгоор министерстэнүүд, албан зургааануд нүүрһэ малтан абадаг, зайн гал үйлэдбэрилдэг болон бусад предприятинууд комплексно түсэбүүдые баталан абаха зэргэтэй. Тэдэ түсэбүүд соо һэндээгдэһэн газар жэл бүри һэргээн заһаха, шлак адхадаг, сэбэрлэлгэ хэдэг барилганнуудые хэхэ, утаанай тортог баридаг түхеэрэлгэнүүдые тодхохо, хамжэлгын тон шэнэ приборнуудые нэбтэрүүлхэ, байгаали хамгаалха хэмжээ ябуулганнуудые бэелүүлхэ, түлишынзайн галай нөөсэнүүдые гамтайгаар, бодомжотойгоор ашаглаха талаар ажалша коллективүүдтэ ойлгуулажаһан болон ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха хэрэгтэй.

Түсэблэгдэһэн хэмжээ ябуулганнуудые бэелүүлхын тула агитколлективүүдэй, агитаторнуудай, полит-мэдээсэгшэдэй хүсые, экономическа эрдэмэй һургуулинуудые, харуулгын, соносхолгын хэрэгсэлнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ шухала. Байгаали сахиха, түлишын-зайн галай нөөсэнүүдые алмаха талаар хүдэлмэриеэ һайжаруулха асуудалнуудаар партийна суглааануудые, парткомой, партбюрогой заседанинуудые саг үргэлжэ үнгэргэжэ байбал, энэ хүдэлмэриин дүй дүршэлдэ зорюулагдаһан брошюрануудые, плакадуудые болон бусад зүйлнүүдые хэблэжэ байбал, һайн һэн.

Мүнөө үеын хүшэр эрхэ байдалда Зүүн Сибириин зонын, тэрэ тоодо Буряадай партийна организациин хүдэлмэридэ туһатай диссертаци Н. Т. Хабалов хамгаалба.

М. ГОНЧИКОВ,
манай корр.

Бүгэдэ буряадуудай

түлөөлэгшэдэй хуралдаае үгтү

Публицистикэ

НЮТАГАЙНГАА НЭРЫЕ НАНГИНААР САХИЯ!

ЗОН анха түрүүшынхиеэ хоорондоо уулзажа танилсахадаа, нэн түрүүн нэрэ обогоо хэлээд, удаань түрэһэн, гараһан нютаг ороноо дурдадаг. Үнэхөөрөөл, алтан дэлхэйдэ ажамидаржа ябаһан хүн бүхэндэ тоонто нютагынь, гал гуламтань, эхэ эсэгэнь юунһээшье үлүүгээр һэнагдадаг, сэгнэгдэдэг гээшэ. Эдээн соohоо Эхэ нютагынь бүришье үлүүгээр хүн бүхэнэй эрхэ сэдьхэлдэ онсо һүүри эзэлдэг.

Эхэ нютаг... Эхын умайһаа мултаран, нара хараһан Хүн-Эрдэнине зөөлэхэн хүрьһэн дээгүүрээ дүмүүгээр гэшхүүлжэ, бөөмэйлэн, тэнжээдэг нангин газарнай. Тиимэл хадаа Газар дэлхэйдэ альганай шэнээхэн Агамнай хүрьһэндэнь тэнжэһэн хүн бүхэндэ эгээл иимэ һайханаар һанагдан ябадаг ёһотой. Сагай эрхээр хатуухан шалгалта гаража, Европо түбиин эрдэм һургуули эрхимээр шудалан, гүрэн түрын үндэр тушаал эзэлэн ябаһан, түбэд, эмшэн, эрдэмтэн Пётр Александрович Бадмаев эзэн хаанай хото Санкт-Петербургда ажаһуухадаа, түрэһэн тоонто Табтаанайгаа, аглаг тэнюун Ага нютагаа зүрхэ сэдьхэлдээ арюуһаар хадагалжа ябаа бшуу. Тиимэл байхалаараа, нютагайнгаа бэлигтэй хэдэн хүбүүдые өөрынгөө тэдхэмжээр дээдэ һургуулида оруулхые ороолдоһон ааб даа.

Ород гүрэнэй эрдэмтэдһээ эгээл түрүүлэн, мургэлшэдэй гуламта болохо Түбэд, ороной һаса хүрөөд байхадаа, профессор Гомбожаб Цыбиков Тулмасаан, Гээлмэнээ, Агынгаа талые заабол һанан дурдаһан байгаа ёһотой. Эрдэмтэ профессор Цыбен Жамсарано, Базар Бародин, врач Лыксок Жабэ, түрэл арадаа гэгээрүүлэһэн бэлигтэй багшанар Убаши-Цыбик Онгодоев, Буда Рабданов, Чойжил-һама Базаров болон бусад ажал хэрэгээ бэелүүлэн, холын аян замда удаархадаа, Эхэ нютагаа дурдан-дурдан ябаһанинь гайхалгүй. Эдэл гайхамшагта хүбүүднай аргын олдоходол, Ага нютагаа бусажа, тэрэнээ хүгжөөн һалбараахын тулэ хүсэ шадалаа гамнангүй ажалладаг байһан гээшэ. Багша Чойжил-һама Базарондо эрдэм ном заалгаһан зон манай дунда мүнөөшье амиды мэндэ ябадаг. Юрьевскэ (мүнөө Тарту хото) медицинскэ институт түгэсхэһэн Лыксок Жабэ 1921 ондо Агада түрүүшын больница эмхидхэжэ, хэды олон нютагайхидаа хүндэ үбшэнһөө абараа һэм даа! Нютагаймнай түрүүшын кооператор, хоёрдохи зарлалай Гүрэнэй Дүумын гэшүүн Бата-Далэй Очиров түрэл нютагайнгаа хүгжэн һалбархын түлөө хэды ехэ хүсэ шадалаа зорюулаа һэм!

Хүлгөөтэ 1930 гаран онуудта хардалга-гүрдэлгэдэ орожо, холын орон нютаг руу сүлүүлһэн Агымнай хэдэн айл бүлэнэр тоонто нютагаа дурдан, гашуудал гомдолой нулимса хасар дээгүүрээ урдэхуулдаг байгаал. Эхэ ороноо хархис фашистнарһаа хамгаалалсахаяа эрэлхэгээр жагсаһан сэрэгшэ хубүүднай ээлжээтэ добтолгодо орохынгоо урда тээ ааархан Агаяа, хайрата аба, эжыдээ, аха, дүүнэртээ, үетэн нүхэдтөө амар мэндээ хүргэһэн бэшэгээ нэгэтэ бэшэ эльгээдэг һэн. Тиихэдээ дайсанаа даража, даагаяа һүүлдэжэ, түрэл нютагаа бусаад удэһэн, тэнжэһэн уурхайгаа улам хүгжөөн һалбараахын түлөө ороддохо бэйһанаа мэдүүлдэг һэн.

Эдэ бүгэдые мүнөө юундэ иимэ үсэдөөр дурданабши гэхэдэ, нютагтаа ажаһуугаад, газар yһанайнгаа баялигые дуран соогоо эдлээд ябаһан зон, илангаяа дукда наһанай, залуу үетэн Эхэ нютагайнгаа һүр һүлдые хүндэлхээ, сэгнэхээ болёо гэжэ һанананаб. Ага нютаг гэхэдээ, ажалша бүхэриг арад зониие, хүбүүд тайга, тала дайдыень, уула хада, уһа голыень, ан гүроол, шубуу шонхорыень нэн түрүүн ухаандаа оруулнаб. Мүн ёһо заншал, түрэл хэлэн гэхэ мэтын ойлгосонууд түрэһэн нютагтаймнай нягта холбоотой.

Эдэ бүгэдэ юунтэйшье андалдашагүй ехэ баялигаа аха үетэмнай сэгнэдэг, тэрээндээ үнжэгэн зөөлэнөөр, гамтайгаар хандадаг байһан байна. Тиимэһээ тэдээнэй үйлэ хэрэг, ажал ябуулга оршон үеын зондо ёһотой жэшээ боложо үгэхэ эзэргэтэй. Мүнөөшье дээрэ дурсагдагша баялигтаа ёһотоор хандажа, алмалха, арьбадхаха, ашаг олзоёо дээшэлүүлхэ талаар бусадта жэшээ боломо дүнгүүдые түйладаг зон манай дунда олон. Ажал дээрээ «ахай» гэгдэнэн малшад, тафаашад, багшанар, аргашад, ухаалан зохёогшод, урлан нарижуулагшад Агадамнай хэды олон даа! Гадна далижан ургаад, нютарһаа холо ажаһуухадаашье, тоонтоёо суурхуулжа, нэрээ нэрлүүлжэ ябаһан уран зохёолшод, уран зураашад, дуушад, хүгжэмшэд, эрдэмтэд манда бии.

Зүгөөр мүнөө бидэндэ түйлаһанаараа һанаагаа амарха, амжалтануудаараа омогорхохо саг бэшэ. Эхэ ороноймнай ажэбайдалда тудаһан эрид хубилалтын үедэ байдалдаа, ажал ябуулгадаа бодото сэгнэлтэ үгэжэ, бэрхэшээлһээ гараха, нютагайнгаа нэрэ хүндые дээрэ үргэхэ гээшэ бидэнэй тон шухала зорилго болоод байна.

Агынхид урдандаа ажалша бэрхэ бэлэй. Нютарһаамнай Советскэ Союзай, Социалис Ажалай арбан Баатар урган гарэнхай. Харин мүнөөдэрэй байдалаар ажал хэрэгнай ахирэар бүтэнэ. Һүн, махан, тоһон, үндэгэн багаар үйлэдбэрилэгдэнэ. Адууһа малаймнай ашаг шэмэ удаанаар дээшэлнэ. Хүнүүдэй ажал хэрэгтээ хандасань урдынхиһаа эдэбхи багатай болоо. Ажалай жүрам, хүнүүдэй абьяас хүсэл урдынхиһаа доошолоо. Анхаһаа малша угаараа суурханхай Агымнай зон мүнөө тэрэ заншалаа алдаха туйлдаа хүрэнтөө. Табан хүшуун мэлһаамнай олонхи газаэта оройдоол гурбаниинь үлэнхэй. Тэдээнэшье мүнөө хүсэд һайнаар харууһалжа, ажаллажа шаданагүйбди.

Буряад зон, тэрэ тоодо агынхид ёһо заншалдаа түшэглэдэг, аха зоноо, эхэ, эсэгээ, хяяа хадхан ажаһуудаг хүршэнэрөө хүндэлдэг, дүү зониие, ядаһан, тулиһан хүнүүдые дүнгэдэг һайхан сэдьхэлтэй бэлэй. Тээд хаа яахан бидэнэй энэ һайхан ёһо заншалаа елдадаг боложо байһамнай харамтай. Хэн нэгэндээ шэрүүн үгэ хэлэхэнээ байтагай, эритэ мэсэ далайхашье ушар дайралдана. Хүндэтэ нютагаархидни! Шэрүүн сатай нүлөөдэ эзэлэгдээд, хэн хэндээ хэрэгтэй аяша бү гарэ нара, хүнүүдэй нүүмай ямба буянние бүрэ айл аймагаараа, нютараа хамнадагнай өхэлдэнэ эзэндэмэнинээ үнэтэй 'арюун һайхан шалаа хойшодоошье лүүлжэ ябаял! Энэмнай нэрэ, түрэ, ангина таймнай нэрэ, түрэ, ангина райнь ха юм.

Буряад зон юртэмцэ зүйлые хайрлажа, ябаха гэһэн заяатай шумуулшье, ан хороохо гэжэ ургэлдэ тоолгодогоо мэнээл буряад гуа шоорой өөдөө шанаг дагынь ехэ удхатай байгаалияа, ой модо ха, һандаахагүй, уһа зарлаха, муухай болоо нэн урдымнай ёһо зан дэндэ мүнөөшье хам байха зэргэтэй. Ороо дээ, хада ууладаа, у урданай зоной мүрдаваа—по һанинь эхэ байгаалия гэнээр хандадагыень, гэрэлнэ. Мүнө дэ түлөө отолходоо эхинһээ уһа абахаа ороохо гү, али барь гэбэл, зэд мүнгэ ёһо дэг гэжэшэбди. Энэ б нютагайхидай заншаа гаань ха юм.

Гэхэтэй хамта мүнө байгаалияа бузарлаа малтамалыень, баяжа түүгүй «эдэбхи» гараа рэглэхэ талаар бүх түүгүй «эдэбхи» гараа модомнай гам х отолгодожо дуулгаа энэмнай багадаа п мамнай түймэр т баялигаа хосороно най хатажа, шагайс дүтэлөө. Бэлшээрим ламнай... баһал б байдалда оронхой. дэ элинсэг хулинс зонойнгоо ёһо з эсэгынгээ захяа хархаяа болёо гэ Нютагаймнай нэрэ, түрэ, ангина хаанаб!

Эсэстэнь, урдаа яһатан гэ тулгуури, хэтынгээ элдэхэ ябаа жа ябаһан найдамжа болижо, болохо түрэлхи хамаяа аюулһа хэдэн үгэ хэлэе. Зонолдодог, б далай үедэ үндэр эрхэ гаан Морин ганар энэ ехэ баялигаа йна. Тийгэ ляан абахые ороло үнгэрхэдэ, агынхид олоной гаа уһан хара ложог байһан тула, ушан түмэр бусадһаа багаар дайр хойноо шэ. Тэд энэгэрэ ний һанахэ амарха шалтагаан ахара Морин Манай олониитэ ноохо эхилхэ лэеэ, илангаяа ёһо нэрэнүүд һэргээхын, тэдэнэ ябаһан са ёһотой. Илангаяа ой жэлэймнай заа тэ ажаһуудаг пятница Бооржын, Ононой с удэр байхаа буряадуудта энэ т махбод гэ хүргэхэ гээшэ м уялга. Ушар юуб рэй Солбон рэлхи хэлэмнай гаа-лба-сан емнай дэгжэлэ гарагай ша байдалыемнай түбэд, бэеэ дааһан арад жэ хүнэй н дэрхэ арга болоо рхайшад б юм. до дэлгэрэ

Ага нютаг хадаа ряадай нэгэ булаа өөрсэ гуламтань н арадаа хойшодоо м сэлтэй һаа, нэн т нютагайнгаа нэрэ б сахиха, нютагаа үн өөрөө хүндэлхэ, онсо заншалаа, дэлгэр һ зангаа һэргэхэ, б

Б. ГАРМ

ЗАХААМИНАЙ РАЙОНДО

ЭРИД ХЭМЖЭЭНҮҮД АБТАНА

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадһаа олон хүдэлмэришэд һүүлэй үедэ гаража ошоно. Шалтагааниинь гэхэдэ, тус комбинат гэр байрын талаар ехэ ядуу, тулюур байра байдалтай юм. Гадна хүдэлмэришэдэй салиншье һанаһанда хүрэдэггүй.

Тиимэһээ комбинадай хүтэлбэрилэгшэд профсоюзай комитедтэй хамта эдэ шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсээд хүдэлмэришэдтөө гэр байрануудые олсор бариха шиидхэбэри гаргажа, һүүлэй үедэ эрид хэмжээнүүдые абажа байна. Жэшээлбэл, комбинадай барилга-хабсаралгын управлени предприятитай хэлсээ баталаад, гэрнүүдые барижа захалба. Хэлсээнэй ёноор, хүдэлмэришэн бүхэндэ гурбан жилэй хугасаа соо болбосон түхэлэй гэр үгтэхэ юм. Гадна энэ комбинат городой барилгын бусад предприятинуудтай хэлсээ батална. Хэлсээ хэһэн предприятиин хүдэлмэришэд табан жилэй туршада гэр байраар хангагдаха болоно.

Тиихэдэ тус комбинат Закаменск хотын 14-дэхи техническэ училищитай холбоо тогтоонхой. Юуб гэхэдэ, училищи комбинадта барилгын мэргэжэлтэдые бэлдэжэ үгэнэ бшуу. Комбинат училищи дүүргэһэн хүнүүдтэ 350-яад түхэриг мүнгэ түлэнэ. Мүн энэ комбинат зунай амаралтын үедэ һургуулиин аха классай үхибүүдые штукатур-малярай мэргэжэлдэ һургажа, хүдэлгэхөөр хараалачхай.

Үшөө юуб гэхэдэ, комбинадта түмэр-бетон гаргадаг шэнэ цех нээгдэнхэй. Богонёор хэлэхэдэ, иимэл даа.

О. БАДМАЕВА.

АНГУУШАД, ЖОЛООШОД...— АДЛИ ҺАЙНААР

Закаменскын госпромхозой коллектив 1990 оной түсэбтэ даабаринуудаа, уялгануудаа үрагшатай бэелүүлээ. Продукци үйлэдбэрилхэ ба продукци худалдаха талаар түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдэбэб. Жэшээлбэл, хэлаар хараалагдаһанһаа 51 процент ехээр суглуулагдаа, һэрхяаг дүрбэ дахин үлүүгээр бэлдэгдээ. Эм домдо ородог үүгамал ногоо суглуулга, агнуури эрхилэлгэ мүн лэ урагшатай.

Госпромхозой социальна база хүгжөөгдэнэ. Үнгэрһэн жилдэ Мэлэ, Санага, Ехэ-Цахир, Дүтэлүүр һууринуудта магазинууд ашаглалг

ТОЛИ

Сагаалганиие үгтуулан февралиин 15

АГААГШАН ТҮМЭР ХОНИН ЖЭЛ

...ский календарниин 15-да сагаагшан түмэр Хонин жэл гараха. Энэмнай буряадуудай, монгол... Азиин түбнин олон... жэл литэр шэнэ жэ... —улаан Луу, ба... (птица) гү, али Сугар (Ве... олбон) удэр. Зарим за... СУГАР гэхэдэ ойлго... Энэмнай оро... Венера, Буряа... Солбон, Үүрэй Солбон ...шуудная — Цолмон гэ... нихэдэ нодолинин удэр... нэрэнүүдтэй:

...(ням—воскресени) —

...(даваа—понедельник)

...(мягмар—вторник)

...(пүрэв — четверг)

...(баасан—пятница) —

...(бямба — суббота)—

...Хонин жэл... бар нараар эхилхэ... 12-амитанай нэ... мэдэнэ ха юмбибди.

...хоёр жэлэй үн... 2003-дахи үнэн хара... орохо. Тэрэ 2003-... Водолей мүшэдэй... жилхэ, энэнь 2160 он... үргэлжэлхэ гэжэ... Глобогон заана. 2031 ...ликобританиин олтироги... гэжэ үгы болохо... байна. Гансашьо... ританин олтироги үнэн... бэшү, набтар газар... рандаа үнэндэ орохо... Аюултай тэрэ... ...ынатан гэжэ оёнэ... ...эрэлдэхэ ябадал дай... болижо, булгалдаа... ...дааа аюулнаа, хем... ...ороолдоог болохо.

...сагаан Морин жэлнай... байна. Тиигэд арбан... ...ай үнгэрхэдэ, 2002-... ...о үнэн хара Морин... ...агшан түмэр Могой... ...хойнохоо орохо... ...ниин ханахада, 2002 ...н хара Морин жэлдэ... ...охо эхилхэ гээшэ...

...ябаһан, сагаагшан... ...жэлэймнай туруу... — пятница — Су... ...удэр байха боло... ...р махбод гэшэмнай... ...Үүрэй Солбон одоной... ...Ба-ба-саин, ба-баа... ...а гарагай шанарыны... ...гэжэ түбэд, монгол, ...эрхэйшэд Бэшэдэг... ...гэжэ хүнэй нэрэнүүд... ...зондо дэлгэрэнги ха... ...ганзрэй олонхид пя... ...үрэжэ, ламанарһаа ни... ...хүртэжэ болоо.

...урданай монгол... ...даан дүнэл» гэжэ эрэ...

хүнэй бэлгын дүналые нэрлэдэг байгаа. Тиихэдэ Европын арадууд, эртэ урда сагай грек зонноо эхилжэ, Венерые, манайхаар хэлэхэдэ, Солбониие (Үүрэй Солбонийе) инаг дурнай, дурлаһан хүнүүдтэ түнатай, үүрэй ба удэшын толокой одон гэдэг байнан юм.

Эрхүүгэй багшанарай дээдэ һургуулиин географическа факультедтэ, минии нуража байхада, манай астрономиин багша студентнүүдые университедэй байшанай үнээ дээрэ тодхогдоһон телескопоор һарые ба ондоошье мүшэдүүдые тэнгэри руу шэлэһэн трубагаар харуулагша һэн. Хэшээлнай углоонэй 9 сагһаа удэрэй 15 саг хүрэтэр болодог һэн.

— Хэнтнай Венерые хараха дуратайб, тэдэ үүрэй сайжа байхада гү, али удэшын сагта ерэжэ харахат, — гэжэ тэрэ багшамнай хэлэдэг һэн. Бидэнэр соноо үсөөн лэ хүнүүд ошожо харагша һэмди. Венера хадаа хурса сагаан толотой, тэрээннээ гадна, илангаяа эртэ үглоогуур шанга хии-хуй һалхитай байдаг планетэ гэжэ мэдэдэг һэмди. Венерые сагаан юртэмсэ-планетэ, үгы һаа, һалхи шуургата планетэ гэдэг. Манайхаар хэлэхэдэ, «Сагаан гариг гү, али Хии-хуй гариг» гэжэ нэрлэдэг юм.

Буряад зоноймнай энэ гариые дуунда оруулжа, нигэжэ дууладаг байгаа, мүнөөшье дууладаг ха юм даа:

Соохорхон тэнгэрнин
харанхыда
Селбоной туяагай гоё
гээшэнь.
Сугларһан залуушуул
бидэндэ
Соёлой сурталай гоё
гээшэнь.
Үүлэтэй тэнгэриин
харанхыда
Үүрэй Солбоной гоё
гээшэнь.
Ушарһан залуушуул
бидэндэ
Үндэһэн сурталай гоё
гээшэнь.

Түмэр сагаан Морин жэлэй һүүлшын 30-най удэр Бархабадь—Юпитер — Пурэв —четверг, хүхэгчин туулай удэр байна. Тэрэнь февралиин 14-дэ тудана. Һүүлэй энэ удэртэ сагаан түмэр Морин жэлээ удэшөөд, үүрэй сайха үедэ буряад зомнай Солбоной туяагаар Сагаан эдеэнэй дээжээр шэнэ жэлдээ уггана бээ гэжэ найданаб.

Америкын инка гэжэ үндэһэтэн баһал Солбоной туяагаар (үглөө эртэ) жэмэсэй улаан архи дүрбэн эүгтэ үргэдэг байгаа.

Буряад зомнай эртэ урда сагһаа, Буддын шажанай үшөө дэлгэрээгүй байхада, «Солбон сагаан тэнгэридээ, хотогор Майлган хатандаа» мүргэдэг, үхибүүдые гуйжа, сагаан эдеэнэйнгээ дээжые үргэдэг байгаа бшуу. Энээн тухай С. П. Балдаевай суглуулбари соо бэшээтэй-бии.

Урдань 12 жэлые дуунда оруулаад, нютаг бухэндэ өөр өөрынхөрээ дууладаг байгаа. Жэшээнь, Байгалай хойто бэеын буряадууд нигэжэ дууладаг байгаа:

Алтан дэлхэй нютаггай,
Агал зээргэнэ эдишэтэй,
Арбан зүгтэ шүргэн ябадаг
Ама сагаан Хулгана юм даа.

Аргай даргай эбэртэй,
Аса дүрбэн туруутай,
Ажжам тайбан алхан ябадаг
Алтан һүтэй үхэр юм даа.

Арын модон нютаггай,
Арбан зургаан ораатай,
Амитан бүхэнике айлгадаг
Алаг эреэн бар юм даа.

Будан, будан буудалтай
Буурал һаарал үнгэтэй,
Бурьяма хурдан гүйдэлтэй,
Будараа ехэтэй туулай юм
даа.

Агаар тэнгэри нютаггай,
Алтан бүлбэгэ тогтоомтой,
Аянгын һомо бүулгадаг
Абарга хүсэтэй луу юм даа

Үулын энгэр нютаггай,
Ута эреэн бэетэй,
Үулзаһан бүгэдые сошоодог,
Уран эпэтэй могой юм даа.

Дуутай дүрбэн туруутай,
Дурам хара нюдэтэй,
Түүрээн-түүрээн хатардаг
Түрын хүлэг морин юм даа.

Дун сагаан бэетэй,
Дугы сагаан һүүлтэй
Даржаганатар маарадаг
Дурасхаал ехэтэй хонин юм
даа.

Үндэр модон нютаггай,
Үзэм жэмэс эдишэтэй,
Үулзаһан бүгэдые
дуурядаг,
Үзэмжэ муутай бишэн юм
даа.

Сахир мэлигэн үндэгэтэй,
Шабга улаан нюдэтэй,
Саг сагтаа жэргэдэг
Сагаан алаг тахяа юм даа.

Хур-хурхэн дуутай,
Хирэнги зоорн сахигша,
Хүнэй үриин туһамарша,
Хүл хурдан нохой юм даа.

Гайгуун гангар нютаггай,
Гандан дэгээ хамартай,
Газарай хүрьһэ урбуулдаг,
Гайхал ехэтэй гахай юм даа.

Буряад угсаатан хэр уг...аа арбан хоёр жэлээ домоглон дуулажа, һайн һайхан ёһо занщалаар дундаршагүй баян байһанаа гэршэлнэ. Зай, нигэдлэ, буряад арад зомнай Хонин жэлдэ булгадаа эбтэй эетэй, ХОЙШХО, УРАЙШХА гэлдэнгүй, хохидолдо орогнуй, бэе бэедээ туһалалсажа, үхибүүдэй һайнаар үргэжэ, байгаалийа бузарлангүй аршалжа ябаябди гэжэ үршөөнэб!

Сэржэмаа СКОЛЬЖИКОВА,
СССР-эй географическа
бүлгэмэй бодото гэшүүн.

Цырен-Дондок ХАМАЕВ

НАҺАНАЙ ЗУЛА

Хүнэй наһан богонил даа,
Хурбаатаяа жэшээ бол.
Ороидоо долоол амилхаяа
Орожо ерэгдэһэн байхал.
Зүдхэлжэ гараха зүргэнь
Зүүдэн шэнги бэшэл даа.
Хоёр уран гарынь, —
Хэтын хэтэдэ мүнхэл даа.

Наян үнгын сэсэг соогуур
Найрлуулхада нэгые —
Наһанай жаргалай ногин соогуур
Найгахадаад лэ ошоһоншог.
Булаг дээрэ бугааг татаһан
Баахан гуа һолонгы —
Бэлигүүн зураашада нюдэлүүлхэдэ,
Бэлигэйнь дээжэ хоорһэншэг.

Бүдэроод, бүдэроод, одоол минии
Бодохо дээшээ хирэндэ,
Этэрээд, этэрээд дээрэнээм шинии
Эрьеын саагуур түлхихэдэ, —
Муурхаха мууралаа манан болгоод,
Мүнхэжэхэ үдэроо шэбшэнэм.
Хүнэй дуранай хүтэлдэ хүргоод,
Хүтэлжэ гарахы тэгүүлнэм.

Анхилһан мойһоной сэсэгые
Абаад хаяжа орхёо һаа,
Баруун нюдэнэйм сүсэгые
Баярлуулха, гайхуулхаяа болихол.
Уран дууша хүбүүе
Ураг зонһоонь холодхооһоо һаа,
Булаг шэнги аялгань
Булангиртажа эхилхэл.

Хабсагайһаа хабсагайда
Харайхааршье бэлэмби,
Далайһаа далайда
Дабшахааршье бэлэмби
Гансал хүсэл, тэнхээн байг,
Гасаланһаашье айнагүйб.
Гансал хүнүүд һайн байг,
Газардахаһаа этээрхэнэгүйб.

Шадалһаа үлүү гарахагүй
Шанга хуулиин биишье һаа,
Һүүлшын хүсэ гамнангүй,
Һүрэдэг хүндэ урмашамаар.
Хамарһаа сааша харадаггүй.
Харанхы нэгэнэй биишье һаа,
Ухархан тэдыдэнь гасадаггүй,
Ухаансар хүндэ урмашамаар.

Стол дээрэ, ханадашье,
Соройн үрлаһан модондошьо,
Нэрэеэ һиилэдэг зэримашуул
Найргүй бэлиндэдэг хүдхэшүүл —
Алдар нэрэеэ аргангүй,
Аладта хүргэхэеэ һанана гү!
Уладай нюдэндэ урмагүй,
Уймар байһанаа мэдэнэ гү!

Дүүрэн жаргал хүсэһэндээ
Дүүрэн, дүүрэн хээд үгэхы:
Духаряагай дээжэ — сэржэмдэ
Дуран сэдьхэлнээ хэлээ бшуу.
Дүүрээр, дүүрээр хээд үгэхые,
Дулэтэйш хара гэхэгүйе,
Духаряа заладаг хатуушуул
Дуулан, хэлэнэн байгаа бшуу.

Найган тэнжэһэн хүнүүдтэ
Наян үеын хирэ соо
Хараал шэнгээһэн үгэнүүдээ
Хадхуур залуулһан юм гэлсээ.
Уо дамжан һэдэрһэн
Үбшэн тарниһан хүнүүдтэ
Хараал шэнгээһэн үгэнүүдээ
Хэлэхэеэ юундэ мартанаб!

Далайн оёорой
Дунгар бүроо далайдаа
Абарагша —
Амин бэеынь халхабша.
Һарата һүни
Һахюул болоһон эзэндээ —
Дохёо тэмдэгэй
Дорюун абяа татагша.

Наранхан сэсэгэй
Нараяа дахан миһэрэн гэнэ,
Һэмжэ үүлэн
Һүүдэр юундэ татабаб даа!
Налгайхан инагай
Намаяа энхэрэн жаргаг гэнээ,
Урдахи үүлзагшам
Уршаг юуеынь гаргабаб даа.

Һамгадай хоорондо
Һарбагайдангүй,
Һалхи һамаагень худэлгэнгүй,
Эрьн дабша мулталангүй,
Эрьдэдэ һуугаа һаа даа,
Хэлэнэй үзүүртэ
Оройлгонгүй,
Хүзүүнэй бойлторго хаяхаш даа.

АРТИСТНАР, БАГШАНАР ХАБААДАНА

Городой залуушуулай театрай режиссёр Д. Н. Баторова, О. Генриин рассказуудаар «Прогулка в дилижансе» гэһэн зужэг бэлдэжэ табиба. Зужэгэй премьерэ Зүүн Сибириин гүрэй нэй соёлой институдта табигдаа. Юуб гэхэдэ, городой залуушуулай театрай байшан мүнөө заһабарилагдажа байна.

«Прогулка в дилижансе» гэһэн зужэгтэ театрай артистнарһаа гадна, соёлой институдай залуу багшанар хабаадана.

Зургаан рассказһаа бүридэһэншье һаа, нэгэ шухала темэтэй зужэг боложо шадаа гэжэ тэмдэглэмээр. Онсо маягтайгаар табигдаһан энэ зужэг хорагшадта угаа һайшаагдаа.

Манай корр.

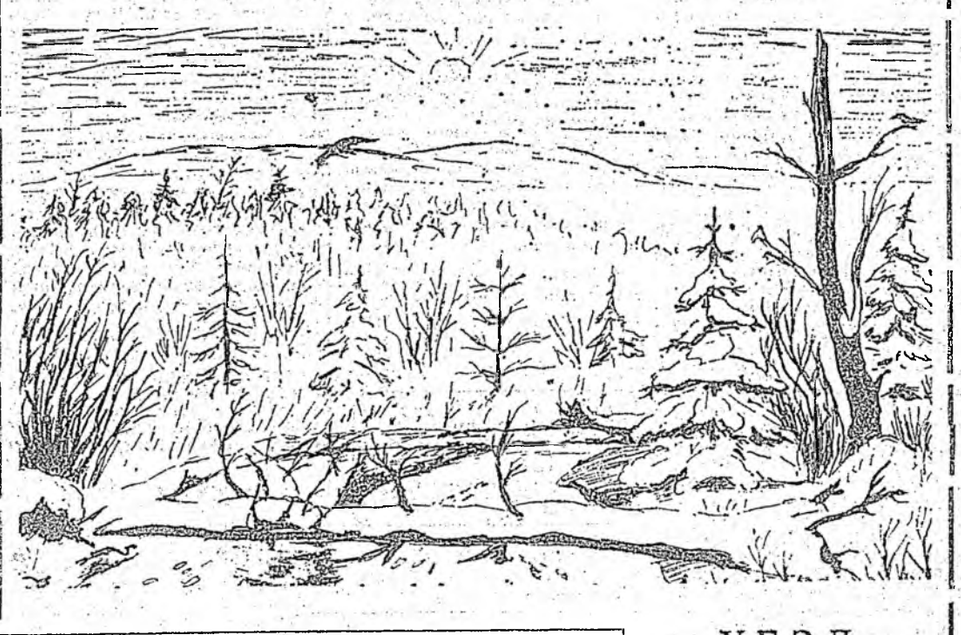

ЗУНДАА УНТАДАГ АМИТАН

САСУУТАН

Нэгэ һарада түрэһэн хүбүүн басаган хоёр хүтэрэлдэн гүйлдэжэ ябаһаар, хоюулаа унашаба.

Дүтэхэнэ һандали дээрэ һууһан гурбатай Дандарай эжы гүйжэ ерэмсээрээ:

— Мухамни, бараг гүш, үбшэнтэй гү?— гэжэ бодхообо.

Дандерта зааханшье үбшэнтэй бэшэ, тоэд эжыдээ эрхэлжэ һурашаһан хүбүүхэн шангаар болоно, уйлана, нюдөө муухай болгон харана.

Эжынь хүбүүнэйнгээ хүл, гарыень, толгой түрүүень барижа үзөөд, таалаба, эрхэлүүлбэ.

Раджаныи эжы һандали дээрэ һууһан зандаа:

— Раждана, өөрөө бодо даа!— гэжэ басагандаа илдамхаяар хэлэнэ.

Раджана Дандар тэшэ хараад, өөрөө бодолтой гү, али үгы гү гэжэ шэбшэбэ.

— Бодыш даа өөрөө, шамда үбшэнтэй бэшэ ха юм, шимни томо болоо ха юмши..,— гэжэ эжынь аргадаба.

Эжынгээ «томо болонхойш» гэхэдэнь, үнэхөөрөө томо болоһон хүн аад лэ, «өөрөө бодохо ёнотойб» гэжэ басагахан өөртөө хэлээд, гүйжэ бодобо.

Раджана хүбүүндэ дутэлжэ, бархиржа байһан Дандарые һамааруулна, хасарыень пүсхэгэр альгаараа эльбэнэ, нулимсыень аршана.

Дандар аһан шадалаараа нюдэнһөо нёлбоһо шахан гаргажа, эжыдээ улам ехээр таалуулхые оролдоно, нюурга үршылгана.

ХЭН ЗЭМЭТЭЙБ!

Минии хүбүүн Баяр Москвагай дээдэ һургуулиин оюутан болонхой. Москвада албакай хэрэгээр ошоходоо, хүбүүнэйнгээ байдаг хамтын байрада хүрэжэ ороходомни, арадай ажахын институдта һурадаг Жаргал (Баярай нүхэр) вахтёрой хажууда һууба.

— Эндэ хэниие хүлеэнэбши? — гэжэ һонирхоходомни:

— Баяртай уулзахаяа ерээб, — гэбэ.

— Тоэд Баяр байрадаа үгы гү?

— Би орохогүйб. Баярай гаража ерэхые хүнеөр захиуулааб,— гэжэ һулахан хоолойгоор хамар дорохоноо хэлэбэ.

— Шамайе юундэ оруулнагүйб? Эдэнэй журам эбдээ гүш?

— Үгы, журам эбдээгүйб. Түрэлхи хэлээ мэдэдэгүйөө боложо кимэ ахир байдалда оронхойб,— гэбэ.

— Хүбүүнэй харюуе даб гээд ойлгожо ядахадаа, һонирхобоб.

— Түрэлхи хэлээ мэдэдэг хүниие оруулдаг гуримтай юм гү?

Жаргал, өмэндаа уһа балгаһандал аниргүй байһанай һуулээр:

— Үгы, шадтагааниинь ондоо юм: һая Баярайда ерээд, хоорондоо орсодоор хөөрэлдэжэ һуубабди. Тэрэ үедэ Баяртай хамта байдаг кубинец Рауль орожо ерэһээр:

— Хоёр буряад уулзаһан аад, юундэ ородоор хөөрэлдөө гээшэбта?— гэжэ асууба.

— Би буряад хэлээ мэдэдэггүй хүм,— гэжэ сэхэ рууны хэлэбэб.

Рауль урдаһаам хараад:

— Түрэлхи хэлээ мэдэдэгүй аад, харин юундэ буряад яһатам гэнэбши?—гэһэн хатуухан асуудал табиба.

Буряад хэлээ мүнөө болотор мэдэнгүй ябаһан ушараа ойлгуулха гэжэ дэмы оролдобоб. Рауль намайе шагнахашье дурагүй байһанаа мэдүүлээ һэн.

Рауль намайе үдэшэхэдөө, нигэжэ хэлэбэ:

— Жаргал, манайда дахинаа ерэхэдээ, буряад хэлээ мэдэхэ болоод ерээрэй!

НАМАРАЙ ОЙ СОО

Зунай аяма халуун бууража, алтан намарнай айлшалан ерэбэ. Намарай сагта ой модон соогуур ябажа үзөө һэн гүт? Һоно боргооһон, жэжэ божо хорхой шабхайнууд үсөөрэнхэй.

Энэ үедэ жэмэс гү, али һархлаг түүхээ ойдо ошоһон байхат. Ой соо яагаа гоё гээшэб! Зундаа нэгэ жэгдээр ногоорон харагдадаг ой модон янза бүриин үнгэтэй гоё хибэс шэнги болошонхой. Ямар үнгэ үгыб даа?.. Намарай ойе зураха гээ һаа, хэды олон үнгын шэрэ хэрэгтэйб?

Амтатай жэмэсүүдэй элбэг гээшэнь! Хүрки хара үхэр нюдэнһөо, сэл хухэ нэрһэнһээ амтатай юумэн үгы. Монсогор харахан мойһо хэн эдижэ үзөөгүйб! Хуша модоноо борбоосгой унагаажа, намарыень сэмэхэдэ амтатай ха юм.

Һархлаг түүжэ үзэһэн байхат! Саб сагаан, шарабтар яагаа улаан малгайтай һархлагуудые суглуулхада, бүришье үрматайл.

Д. ОШОРОВ.

Буяалмшуч

МИНИИ ГОЛХОРОЛ

Урда мэтэ уялгата үүргэзэ дүүргэжэ, арад зонойнгоо дунда, ажалай бусалма долгин соогуур ябагданал гээшэ. Урданайхи шэнги ябагаар, морёор ябаха саг бэшэ, автомашина, самолёдоор сахилгаан турбаар һанаһан газар нютагуудаар ябаха саг гээшэ.

Минии угай Алсагар Мархай, Мархайн аша Тарлай зоной дунда ябадагаараа засаг түрэдөө өхэл үүргэ дүүргэһэн юм. Тэдэнэйнгээ жэшээ һанан, һанаһ холо, ойрын нютагуудаар энэ хубилган шэнэдхэлгын үедэ ябажа, нюдөөрөө хаража, һайн, мууе илгалсаха хүсэл намда ходо байдаг. Хаража ябахада, баярлажа маттахааршье, голхоржо шүүмжэлхээршье юумэнүүд дайралданал даа.

Һаа Агаһаа гараад, Ярууна, Хори, Хэжэнгээр тойроод ерээб. Агада—«Толон», саашаа «Ярууна», «Хэжэнгэ» гэжэ олон уншагшадтаа хүндэтэй, буряад хэлэн дээрэ, гарадаг газетэнүүдые уншажа, ехэл хужарлаб, ёнотойл буряад хэлэнэй булагууд болоһон газетэнүүд байна. Багшанар түрүүтэй шударгы уншагшад ехэл баяртайгаар түрэл газетэеэ һонирхон, халуунаар дэмжэжэ бэйнэ. Үргэн арадай дунда тургэнөөр таралаа.

«Зурхэ дайрама, сэдьхэл худэлгэмэ буряад баян үгөөр бэшэгдэһэн газетэеэ уншахэда, сэсэн үбгэдтэй хөөрэлдэжэ байһан шэнги байна даа»,—гээд нэгэ үбгэн Хэжэнгэдэ намда хэлээ.

«Буряад үнэн» газетэмнайшье һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд хубилаа, удхаар баян, арадтаяа нягта холбоотой болоо. Баян буряад хэлээ хугжөөхэ, түүхэ намтараа һэргээхэ асуудлаар, ёно заншалаа бодхоохо, арадай холбоо барисаа бэхижүүлэх үүсхэлнүүдые гаргажа, ёнотой өөрынгөө уялга дүүргэнэ. Худөө нютагуудаар ябахада, «Буряад үнэн» газетэеэ захидаг айлнууд олошорһон, хүлөэжэ ядан абажа уншадаг болоһон байна.

Гансал аймагай зургаанай дээдын газараар «Буряад үнэн» хомор харагдадаг, «ноён» гэһэн хүн шада, яда ородоор лэ ямаршье хүндэ дуугаржа байна. «Һураһан юумэ һураар татагдахагүй» гэдэгнай энэ гээшэ гү? Зогсонги үедэ зоргоороо байжа, түрэлхи баян хэлээ толожо, ородоор айладхажа дадаһанайнь хойшолон бээ. Энэ ехэ гол алдуугаа заһажа, шэнэ хубилалтын зүб эрилтые бэелүүлхэ зорилгоор түрэл хэлээеэ шудалан сроолдоһон хүнүүд ехэ амжалта туйлаад, хоёр хэлээсэ тэгшэ мэдэхэ болоод ябаа һаа, тэдэл гээшэл даа, ёнотой мүнөө үеын гэгээрэнги хүнүүд! Тиимэл хүнүүдээ ударидагша болгон дэбжүүлхэ саг ерээ гэжэ һананаб.

Удаан хүдөөгөөр ябажа ерээд, Улаан-Удэ хотодоо буубаб. Бүгэдэ буряадуудай түб гэжэ суутай хотомнай ямар шарайтай боложо, энэ хубилалтын үедэ байна гээшэб гэжэ мүнөө үеын журналистын нюдөөр бухы юумые ажаглан харабаб: Нэн түрүүн бухы хубилалтые ударидаха нангин уялгатай КПСС-эй рескомой үүдэ татан оробоб. Тиигээд республикын хуушанай түрэл «Буряад үнэн» газетэеэ абажа уншаха байна гэжэ һанаад, газетэ худалдажа байдаг залуу ород эхэнэртэ ошожо:

— Намда «Буряад үнэн» үгыт,—гэбэб.

Тэрэ эхэнэр илдам зохидоор:

— «Буряад үнэн» манай киоскдо ерэдэггүй. Эндэ тэрэ газетэзэр һонирходог, уншадаг хүн үгы. Табан экземпляр ерэгшэ һэн. Хүнэй абахагүйдэ арсажа абахаяа болинхойб,—гэбэ.

Дээгүүр гаража харабаб. Нэгэшье үүдэндэ буряад гаршаг харагдабагүй. Орохошье газараа олонгүй, тэндэһээ гараад ябатараа, ажалай ветеран нухэ М. Дугаровтай уулзашабаб. Тэрээндэ партиимнай дээдын зургаанда «Буряад үнэн» худалдагдадаг, захигдадаггүй юм байна гэжэ һанаһанаа хөөрэбэб. Тэрэмни намда Яхадта удаан худэлжэ байхадаа, хараһан юумэн тухайгаа хөөрэбэ. КПСС-эй Яхадай обкомой нэгэдэхи секретарь Прокопьев гэжэ хүндэ үглөөгүүр ороод һуутарнь, секретарь басаганиинь олон газетэ асаржа, хэжуудань табиба. Секретарь тэдэ газетэнүүд сооһоо Яхад газетэеэ түргэхэн абаад хараа һэн.

— Та түрэлхи газетээрээ һонирходог байнат,—гэхэдэмни:

— Манай ажалай үдэр түрэлхи газетэ уншалгаһаа эхилдэг юм,—гэжэ хариусаа һэн ха...

Ёнотойл яхад арадай түлөө оролдохо ёнотой коммунист байгаа байна гэжэ һайшаан хөөрэлдөө һэм. Яхад газетэдэ гараһан шүүмжэлээрэ тэрэ дороо хэмжээн абтадаг һэн. Тиигээд энэ газетэеэ ехэ зургаан, айл бүхэн захижа уншадаг байба.

Энэ хөөрэлдөөнһөө ухаа абажа, манай «Буряад үнэн» үүргэеэ хэр дүүргэдэг гээшэб? Ударидагшаднай «Буряад үнэн» газетэдэ гараһан статьянуудаар дары хэмжээ абахые оролдодог гээшэ гү гэһэн асуудалда харюу бэдэржэ, олон зургаанда орожо, «Буряад үнэн» газетын суглуулбари бэдэрбэб.

Хаанашье оложо ядаад ябатараа, М. Горькиин нэрэмжэтэ библиотекэ соо оложо уншабаб. 1990 он соо олохэн гэшүүмжэлэл—дурадхал газетын хуудаһанда гараһан байна. Нэгэшье статья тухай хөөрэлдөөн болоһон, хэмжээнэй абтаһан ушар үгы. «Буряад үнэн» газетэ олон журналистнуудайнгаа оролдолгоор яһала үнэтэй дурасхаалнуудые орбойлгоһон, толилһон байна. Уншадаггүй хүтэлбэрилэгшэд урагша юу абахаб даа?

«Буряад үнэн» газетын үүргээеэ дүүргэжэ гараад, үнгэржэл байдаг байнаинь балшыса харагдана. Хооһон үгөөр хашхарангүй, бодото баримтаар элирүүлэе. Буряад республикын бухы эмхи зургаануудай газаа буряад хэлэн дээрээ гаршагууд байдаг һаа, һайн байгаа гэһэн статья гараһан байна. «Газаадахи гаршаг, зосоодохи удха» гэжэ бии ха юм. Тэрэ статья соо шангаар шүүмжэлүүлэгшэ Дамдинов, ном хэблэлтэй холбоотой Раднаев гэгшэд «тэмээн өхэдээ найраба» гэһэн удхатай мааглаашье хүдэлгөөгүй һуунад.

Тиигэһээр үнгэрнэ, мартагдана ааб даа гэһээр байтарнь нилээн ехэ саг үнгэргөө. Буряад хэлэнэй хугжэлтэтэй сэхэ холбоотой зургаануудай нигэжэ байха гээшэ яагаа аягүй гээшэб? Буряадаар гаршаг бэшэхэнээ гадна, хуушан монголоор бэшэхэ зэргэтэй зургаануудная тэдэ гээшэл. Бүгэдэ буряадуудай түлөөлэгшэдэй хуралдаанай болохо гэжэ байхада, эдэ урдаа хараха зургаануудная ямар нюурааряа тэрэнниие угаха юм ааб?

«Табан хушуу мал—тэгшэ баялигай хэшэгтэй» гэжэ статьягаар олон худөө малшад һонирхоһон, олон һанамжаяа оруулһан байна. Энэ статья соо ямаан тухай олон дурадхал ороо. Энээндэ худөө ажалай нэгэшье мэргэжэлтын анхаралаа табяагүй байхань баһал хулисэшэгүй мэтээр һанагдана.

Мүн худөө бэшэгшэ Д. Доржогутабайн бэшэһэн видеофильмнүүд тухай статья гараа һэн. Энэ тон саг соогоо табигдаһан «сошордомо дохёо» байгаа. «Буряад үнэн» уншаха, тоохо «ноёд» үгы дээрэһээ захадаха захагүй болошоо гээшэ гүбди? Ямаршье хэмжээн эбтаагүй. Хотодошье, худөөдэшье видеофильмнүүд һүниие һүнилэн харуулагдажа, хорото муухай хэрэгээ үргэлжэлүүлжэл байдаг. Эдэ мэтые элирүүлжэ, эрид шангаар шүүмжэлхэ гээшэ минии арюун уялга мүн гэжэ һанаад, хурса гуурһа гаргажа, лаб һуужа бэшэбэб.

ҮБЭЛ

Байгаалинмай гүн нойртоо
Байрын саһаар бүреэтэй.
Хүбшын харьяа горхошье
Хүнти мульһоор хушаатай.
Тойроод газлин дуугай даа,
Тооһон жабарай суурханда
Тошоной абяан тас-нясхан
Тодоор дуулдана хаа-яахан.
Хүнхэр, хүтэлэй хүбшэдэ
Хаагалалдаан уурялна,
Турлаагуудай хурим наадан
Түлэг дундаа гээшэл ха.

Д. ЦЫДЕНДАМБАЕВАЙ зураг.
Б. ЖАНЧИПОВАЙ шүлэг.

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Һураһан далай
Һураагүй балай.

Залуу хүн
Зобоходоо ухаа орохо.
Эрдэнэ шулуун
Элэхэдээ үнгэ орохо.

Олоороо хэлсэһэн үгэгүй,
Оолёор сабшаһан оогүй.

Зуун улаан үхэртэй
ябанхаар
Зургаан һайн нүхэртэй яба.

КРОССВОРД

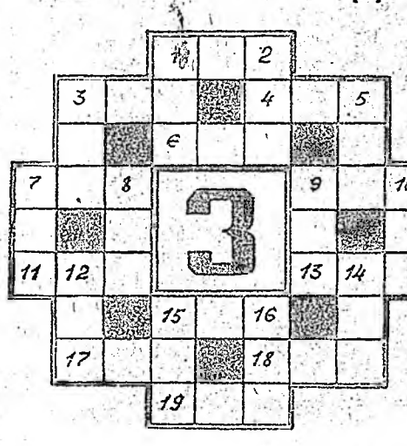

ХАЖУУ ТЭЭШЭЭ: 1. «...дуроо (Ш.—С. Бадлуевай ном»). 3. Агнуурийн нэгэ янзе. 4. Монсог (синоним). 6. «Сүгтэ һүмбэр уулын баруун хойто хэлада.., зэйда гаргуулһан үбгэн һамган хоёр һуугаа гэһэн юумэ лэ» (ульгэрһөо). 7. Аран хамба арадаа гүзээтэй (таабари). 9. Буряадай автономито округ. 11. Зэмэ (синоним). 13. Хүнэй зан, абари. 15. ...гараа боогдохо (фразеологизм). 17... тортог (эхир үгэ). 18. ...талаан (эхир үгэ). 19. Номо годлёор харбалгын сагаалса.

ДЭЭРЭҺЭЭ ДООШОО: 1. Хүл гаргүй аад, худэлдэг (таабари). 2. ...дүршэл (эхир үгэ). 3 Архи ууһан хүндэ ...далай бүһэсоо, Ангар горхон үбдэгсоо (оньһон үгэ). 5. ...шэбхэ (эхир үгэ). 7. Бршэгэй дүримэй тэмдэг. 8. Парти (буряад-монгол синоним). 9. ...салдан, ама бардам (хошоо үгэ). 10. Хахуулийн хурса гохо. 12. Хилээмэ барихын тула зуургаһан гурил соо хэгдэдэг эһээбэриин зүйл. 14. Эдеэрлэһэн шарха. 15. Оёхо ба хэхэ юумэнэй түхэл, дүрсэ. 16. ...түй (эхир үгэ).

Захаминай аймагай Мэлэ-Бортын дунда һургуулийн түрэлхи хэлэнэй багша Баир ГОМБОЕВ зохёобо.

ХОТО ХУДӨӨГЭЙ ТОГТИН

ШҮЛЭГ, ДУУН, БАСНИ...

Поэт Гунга Чимитов һаяхан манай уряалаар худөөгэй үншагшадтай уулзахаяа Ивалгын районой Хурамша нютаг ерэһэн байна.

Удэшэлэн соёлой байшан соо хүн зон олоор суглараа; тэндэ механизаторнууд, малшад, багшанар, һурагшад байлсаа.

Уулзалгын удэшые совхозой парткомой секретарь Даба Дашацыренов нээжэ, районой соёлой таһагые даагша Цыден Ринчинович Лыктыловтэ үгэ үгөө. Тэрэ поэдэй намтар, ниитын худэлмэридэ яажа амжалтатайгаар хабаададаг тухай дэлгэрэнгыгээр хоорэжэ үгэһэн байна. Удаань Гунга Чимитовэй зохёоһон олон номууд, журналнууд выставкэ болгон табигдаа. «Дуунай дээжые шэлэгшэ» гэжэ гаршаг доро: «Бахын һанаан далайда», «Хонхын жэнгирээнэ», худөөдэ мүндэлһэн шүлэгүүдынь шэлэгдэн согсолоотой.

Соёлой байшанай дэргэдэхи уран һайханай бүлэгэй гишүүд Г. Чимитовэй шүлэг дээрэ бэшэгдэһэн олондо мэдээжэ «Тоонто нютаг», «Инаг дураяа гамнаграй» гэхэ мэтэ дуунуудынь гүйсэдхөө; басниннуудынь һурагшад Дарима Батанова, Алдар Гомбоцыренов гэгшэд ехэ һайнаар сугларагшадта уншажа үгөө.

Соёлой байшангай уран һайханай хүтэлбэрилэгшоор Владимир Запханов үнинэй худэлдэг. Энэ нухэрнай худөөгэй тайзан дээрэ табигдаха багахан пьесэнүүдые бэшэдэг. Энэ удаа Г. Чимитовэй үгэ дээрэ «Хабарай шэнжэ» гэжэ дуу зохёожо туршаа. Һамгантаяа гүйсэдхэһэн энэ дууень шагнагшад хүндэтэйгөөр угтан абаба. Мүн тиихэдэ Һаалишан Хажидма Пурбуева поэдэй «Эжы» гэжэ дууе эльгэ зүрхэ доһолгомоор дуулаба.

Тобшолон хэлэхэдэ, поэт Гунга Чимитовэй зохёохы ажал ябуулгада зорюулагдаһан үдэшэ «Заветы Ильича» совхоздо үндэр хэмжээндэ үнгэрөө гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Г. САНЖИЕВ,
«Заветы Ильича» совхозой профкомой түрүүлэгшэ.

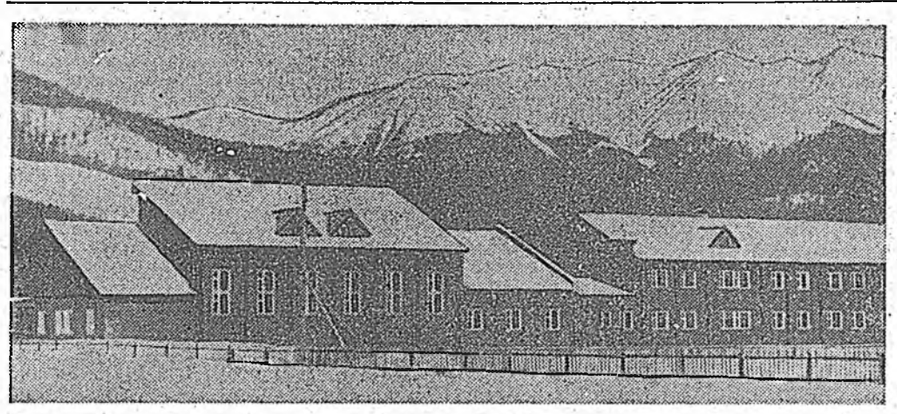

УУЖАМ ҺАРУУЛ БАЙШАНДА

1990—1991 онуудай һуралсалай жэлые «Улаан-Аха» колхозой үхибүүд шэнэ һургуули соо эхилээ һэн. Колхозой түб Хужар тосхондо гоё һайхан һургуули баригдажа, ажахын гэшүүдые, үхибүүдые урма баяраар хеляагаа бэлэй. Хоёр дабхар һургуулиие «Аха» гэжэ кооператив ороидоо нэгэ жэлэй туршада барижа бэлэглэбэ.

Кооперативай түрүүлэгшэ К. М. Халматов иигэжэ хөөрөө һэн: «Энэ холын нютагта иимэ ехэ барилга хэхэ гээшэ бэлэн бэшэ. Энэ хомор сагта барилгын элдэб материал олохонь, аяар эндэ асархань хүндэ хүшэр байгаа. Тиибэ яабашье үхибүүдэй түлөө оролдожол мэдээбди».

— Энэ һургуулида ехэнхинь залуу багшанар ажаллахаяа ерээ. Шэнэ коллектив мүндэлхэ ёһотой,— гэжэ тус һургуулиин директор Д. И. Литвинцев хөөрэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Саяан уулын хормойдо баригдаһан шэнэ һургуули. К. ТУЛУЕВ.

«КРИШНЭДЭ ШҮТЭНЭМ»

«Кришна бурханай оюун сэдьхэл» («Сознание Кришны») гэһэн уласхоорондын бүлгэмэй түлөөлэгшэд өөнэдынгөө шүтэдэг шажанай һургаалые манай хотодо һара түхай дэлгэрүүлжэ байнхай.

Тэдэнэр Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музей соо уулзалга хэһэн, шажанай номуудые худалдаһан байна. Мүн ниислэл хотын «Тивиком» гэжэ 9-дэхи каналаар энэ уулзалгын зарим хэһэгүүдые харуулаа юм.

Мүнөөдэр 14 сагта Куйбышевай нэрэмжэтэ гудамжын «Строитель» гэһэн соёлой байшанда бүлгэмэй түлөөлэгшэд «Йогын мүнхэ һургаал. Зүбоор сэдьхэжэ ябаха заншалаа» гэһэн темээр лекци уншаха, медитацийн сеанс үнгэргэхэ, «Бхакти веданта траст бук» гэһэн хэблэлэй ород хэлэн дээрэ барлан гаргаһан шажанай номуудые худалдаха.

Н. ДАБАЕВ.

МВД-һээ мэдээсэнэ

БУУГАЙ ҺҮРЭХЭДЭЛ ЗОГСОО

Январь һарын үнгэрһэн долоон хоногой туршада республика дотор 173 гэмтэ ябадал хэгдэбэ. Тэрэ, тоодо 4 хүн алуулһан, 39 хүндэ добтолжо сохиһон, юумыень буляажа абаһан, гүрэнэй, ниитын, үмсын зөөри хулгайлдаг 84 хүн баригдаһан байха юм. Мүн энэ үе соо 4 автотранспорт хулгайлагдаһан, наркотическа бодосуудые хэрэглэһэн 5 хүн элирүүлэгдэһэн, милициин худэлмэрилэгшэдтэй үсэрхэлдэһэн нэгэ хүн баригдажа, тушаагдаһан байба.

Январиин 24-нэй үдэр хэдэй гэмтэ ябадал хэгдээ. Жэшээнь, Гусиноозёрскын ГРЭС-эй хамтын байра соо архидаһан 3 хүн наншалдажа; бэе бэеэ хутагаар хадхаһан байгаа. Мүн энэ үдэр Улаан-Удын Жердевэй нэрэмжэтэ үйлсэдэхи нэгэ байрада архидаһан М. гэгшэ нүгөөдэеэ хутагадажа больницада оруулба. Улаан-Удын Рылеевэй нэрэмжэтэ үйлсэдэ эрхэтэн Ц. хуулиин нааһа хүсөөгүй хубүүнэй малгай буляажа абаһан байна.

Транспорт хулгайлһан эрхэтэн Г. гэгшэ урдандаа хуулида харша гэмтэ ябадал хэһэнэй һүүлээр тэрьелжэ, бэдэрэлгэдэ ороһон юм. Тэрэ энэ удэшэлэн Северомуйск поселогой айлай газаһаа «Урал» автомашина хулгайлаад, тэрьелбэ ха. Милициин худэлмэрилэгшэдэй хулгай хэһэн тэрэниие зогсохо гэһэн тэмдэг, дохёо үгэхэдэ, тэрэнь дуулаагүй юумэдэл, аян замаа үргэлжэлүүлбэ. Тиихэдэнь лэ эдэнэр машиньень буудаха баатай болобо. Эндэл тэрэ машинаяа байлгажа, бэеэ тушаагаа.

Январиин 25-да хамтын «Урожай» гэжэ саадай нэгэ гэрэй үүдыень эбдэжэ, хубсаһа хунар хулгайлһан Б. гэгшэ баригдаба.

Түнхэнэй районой Тооро тосхондо ажаһуудаг К. гэгшэ һогтуугаар Шулуута һуриниай Х. гэгшые хутагаар хадхажа, больницада оруулһан байна.

ДҮРБЭНИИНЬ НААҺА БАРАБА

Үнгэрһэн үе соо республика дотор харгын-транспортна 20 гэнэ аюул болобо. Эндэ 4 хүн наһа барахан, 18-ниинь, тэрэ тоодо 5 үхибүүн гэмтэнэн байха.

Улаан-Удэ хотодо элдэб ааша гаргаһан 639 хүн дотоодын хэрэгүүдэй таһагуудта оруулагдаа.

Республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министерство хулгайн болоһон гу, али бусад муу муухай үйлэ хэрэг үүдхэшэдэй хэһэн ааша тухай мэдээсэл тэрэ дороо дуулгажа, мэдээсэжэ байхыетнай республикын бүхы ажалшадта хандана. Мэдээсэлнүүдээ «02», 9-20-02, 2-22-74 гэһэн телефонуудаар хонходоходо, дамжуулхада болохо.

Буряадай ССР-эй МВД-гэй пресс-бүлэг.

ХҮЙТЭНЭЙ ОХИН БУУРААГУЙ

Байгша оной январь һарын һүүлшын арбан хоногой туршада янгинама хүйтэн удэрнүүд болобо. Тиин һүниндөө зарим иютагуудта 30—38 градус хүрэтэр хүйтэн байгаа. Мүн январиин 21-дэ һүниндөө 33—44, удэртөө 15—22 градус хүрэтэр хүйтэрбэ. Энэл үе соо Прибайкалиин райондо һүниндөө 18—23, удэртөө 9—14 градус хүйтэн боложо, республикын бусад районуудаа дулаан байба гээшэ.

Үнгэрһэн үе соо зарим нютагуудта хярмаг саһан ороһон; жабартай удэрнүүд болоһон байна.

Номин тунгалаг Байгал далай январиин 14-нэй һүни одоошье мүльһэн хуягаа нэмэрижэ, бүхэ нойртоо абтаба. Мүнөө республикын гол, горходой мүльһэнэй зузааниинь нэгэл метрэй тэмдэгтэ хүрэбэ. Жэшээнь, Сэлэнгэ — 76-97, харин адагтаа 50—55 сантиметр зузаан мүльһөөр хушагдаа. Мүн Баргажан гол — 70—90, Удэ гол 78 сантиметр шахуу мүльһэн хуягта абтаба. Үнгэрһэн үедэ Тэксимо һуринда эгээл шанга хүйтэн үзэгдэбэ. Эндэ термометр 37 градусай тэмдэгтэ хүрөө. Бусад нютагуудта, жэшээнь, Петропавловкада, Хоридо — 35, Хэрэн, Орлик, Романовка, Хурамхаан ба Баргажанда — 33—32, Нарһата, Бэшүүр, Хяагта болон Мухар-Шэбэртэ 30—29 градус хүйтэн болобо.

Суббото, амаралтын удэрнүүдтэ һүниндөө 27—32, Муйскын, Захааминай, Түнхэнэй, Зэдын районуудта 35—40, удэртөө 18—23, республикын урда нютагуудта 12—17 градус хүйтэн болохоор багсаамжалгадна. Богонёор хэлэхэдэ, хүйтэнэй охин үшөөл буураадүй байнаар.

Ц. ЖАЛСАНОВА,
Улаан-Удын гидрометобсерваторийн ахалагша инженер.

ПРАВДА Бурятии мүнөөдэрэй номерто

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй ба Центральна хиналтын комиссиин хамтын Пленум тухай информационно мэдээсэл газетын мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаһанай нээлтэ дээрэ барлагдаба.

Үзэл сурталай худэлмэрилэгшэдэй семинар дээрэһээ бэшэгдэһэн тоосоон мүн лэ эжэ хуудаһанда байха.

РСФСР-эй Верховно Советэй сесси. «Январиин һүүлшын үдэр» — ТАСС-ай парламентска корреспондентнүүдэй сессиин заседани дээрэһээ бэшэһэн тоосоон.

«Талонуудые хэд-элжэ наймаалалгын хойшолонгууд» — ажалшадай бэшэгүүдэй суглуулбари.

Сонсгир экран

Суббото, 2

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—Үбэл тухай. 8.00 — Мультфильм. 8.15 — Бултанай эрхилхэ спорт. 8.30 —Ритмическэ гимнастика. 9.00 —Үглөөнэй наада зугаанай дамжуулга. 9.30 — «Манай саад». 10.00—Шэнэ һониной албан. 10.15—Киргиз хүгжэмэй концерт. 10.40—Литературно-уран һайханай «Үгэ» программа. 12.55 — Режиссер Я. Фридэй фильмүүд. «Вольный ветер». 1-дэхи, 2-дохи сери. 15.00—«Тропические леса»—эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. (ФРГ). 16.00—Шэнэ һониной албан. 16.15 — «Бурда моден» дурадхана. 16.45—«Шатанууд». 18.00 — «Золотая утка»—уран һайханай фильм. (Польшо). 19.00— Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.45—«Седовласый рок-н-ролл»—баримтата хүгжэмтэ фильм. 20.40—«Меланхолический вальс»—уран һайханай фильм. 22.00—Время. 22.45— «Режиссер-харагша» телекиногой мэдээжэ актёрнуудтай уулзалга; мультфильм. 01.25— Хатар. 01.55—«Золотая мина» —уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 03.00—А. Барыкинай ба «Карнавал» бүлэгэй концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — РСФСР-эй хүгжэмтэ фольклорэй концерт 10.00—Ород хэлээ. 10.30—Баримтата фильм. 11.00—XIX зуун жэлэй бүтээлнүүдэй выставкэ тухай. 11.40—Бултанда хабаатай педагогико. 12.40— ТВ ТИВИ тухай. 13.40—Фортепианна хүгжэмэй концерт. 15.00—«Хани харилсаан»—видеоканал. 18.30 — Россин телевиденийн дамжуулга. 22.00 — Время. 22.45 — РСФСР-эй Верховно Советэй сесси дээрэ. 00.45—«Ханум»—фильм-зүжэг. 01.05—Джаз.

Воскресени, 3

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Шэнэ һониной албан. 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.45—«Спортлотогой» тираж. 10.00—Эртэ үглөөнһөө. 11.00—Эсэгэ орондоо алба хэнэ. 12.00—Үглөөнэй наада зугаанай дамжуулга. 12.30—«Аяншалагшадай клуб». 13.50—Худөөгэй ажал хэрэгүүд. 14.50—«Бесприданница» —уран һайханай фильм. 16.15 —Шэнэ һониной албан. 16.30 —«Элүүр энхэ байлга». 17.00 —Мультфильмнүүд. 17.30 — О. Табаковой хүтэлбэри доро театр-студийн «Крыша» гэһэн фильм-зүжэг. 19.10—Уолт Дисней дурадхана. 20.00—Мультфильм. 20.35—«Бич божий»— уран һайханай фильм. 22.00— Время. 22.45—Аркадий Арканов ханинартаяа ханинартаа. 01.05—«Өөрөө өөртөө түһала». 01.50—«Хүгжэмтэ лифт». 02.50 — «Золотая мина»—уран һайханай фильм. 04.00—Хореографическа шог.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Зарядкада зогсогты! 9.15—Экран дээрэ —01 албан. 9.40—Бэлэйболоор СССР-эй чемпионат. Эхэнэрнүүд. ЦСКА—«Уралочка». 10.30—«Травиата» — зүжэг. 12.35—Эстрадно-наада зугаанай дамжуулга. 13.55—Мультфильмнүүд. 14.20—Концерт. 14.30 — Россин телевиденийн программа. 18.00 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. ЦСКА— «Динамо». 20.15—Уласхоорондын шэнжэлэл. 21.15—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.30—Россин парламент мэдээсэнэ. 21.45—Баримтата фильм. 21.55—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 22.00—Время. 22.45—Авторска телевидени. 00.45—Борис Штоколовой концертдэ. 01.20—«Американская дуэль»—хүгжэмтэ зүжэг.

Кино, театрнуудта

Театр оперы и балета

Муха-Цокотуха — в 12, Концерт выпускников консерваторий и музыкальных вузов страны — в 18.

Завтра. Золотой цыпленок — в 12, Большой концерт, посвященный первой Декаде бурят-монгольского искусства в Москве — в 18.

Бурятский театр драмы им. Х. Намсараева

Мойһон харахан (Черноглазая) — в 19.

«Дружба»

Не бойся — в 9-50, Стервятники на дорогах — в 11-40, 14, 16-20, 18-30, 20-50.

«Прогресс»

Красный зал — Бабник — в 10, 11-40, 13-20, 15, 16-40, 18-20, 20-10.

Зеленый зал — Кай из ящика — в 9-40, Коррупция. Фильм 1—Убийство — в 11-20, 13(удл.), 15-10, 17, 18-40, 20-20.

«Октябрь»

Бом-дурачок — в 9-40, 12, 14, Еще одна связь — в 12-30, 18, Убийца поневоле — в 11, 15, Зеленая кобра — в 16-30, 20-30.

Телевидени

ФЕВРАЛИИН 4-һоо 10 ХҮРЭТЭР

Понедельник, 4

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«Үглөө». 10.00 —Экономикын талаар шэнжэлэл. 10.15 — Мультфильмнүүд. 10.45—«Ошибка резидента»— уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 13.00—Шэнэ һониной албан. 13.15—Екатерина Шаврина дуулаха. 16.00 — «Больница на окраине города»—20 серитэй уран һайханай фильм. 15-дахи сери. 17.00 —Зөөри үмсэлэлгэ тухай. 17.30 —Хүүгэдтэ дамжуулга. 18.30— Экономикын талаар шэнжэлэл. 18.45—«Примирение через границы»—баримтата фильм. 1-дэхи фильм. 19.30—Шэнэ һониной албан. 19.45—Концерт. 20.00—Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 20.05—«Гэгмен»—6 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. «Бродяга». [Чехо-Словакиин телевидени ба Мюнхенэй Око-фильм]. 20.35 —«Судьба резидента» — уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00—Время. 22.45—Ковент-Гарден театрай «Сказки Гофмана» гэһэн зүжэг. 01.30—«Соседи»—уран һайханай фильм. 02.35—Баримтата фильмүүд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35—Түүхэ. 9-дэхи класс. 10.05—Итальян хэлэн. 11.05—«Бурда моден» дурадхана. 11.35, 12.40—Биологи. 7-дохи класс. 11.55—Ехэ юумэ мэдэхэ хүнүүдтэ дамжуулга. 13.00—«Марк Твен против» — уран һайханай фильм. 14.10— Баримтата фильм. 14.40—Г. Григорян дуулаха. 15.30—Уласхоорондын шэнжэлэл. БТВ. 17.30 —Уран һайхакай-публицистическэ «ЛАД» видеоканал: Ивалгын РДК-гай фольклорно ансамблиин концерт; номой далай руу аяншалга», В. О. Ключевский. 19.00—Ба[illegible] «ЛАД» видеоканал[illegible] лэл: уран зураа[illegible] үргэмжын үдэш[illegible] дай артистка М. [illegible] вагай түрэһөөр [illegible] дакционно почт[illegible] носхолнууд. Моск[illegible] «Амгалан нойрс[illegible] шуул!» 21.15—«Пу[illegible] ня... сильнее бу[illegible] тата фильм. 22.00— —«Летное проис[illegible] уран һайханай ф[illegible] фильм. 23.55—М[illegible]

Вторник, 5

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«Үглөө». 10.00 —Шухала асуудалаар репортаж. 10.15—Мультфильм. 10.35 —Хүүгэдтэ дамжуулга. 11.35— «Судьба резидента»—уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 1[illegible] Шэнэ һониной албан. 13.15 —[illegible]гони концерт. 16.00—Шухала асуудалаар репортаж. 16.15—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран һайханай фильм. 16-дахи сери. 17.15—«Жизнь—для юнги» — баримтата фильм. 17.35 — Мультфильм. 17.45—Хүүгэдэй хүгжэмтэ клуб. 18.30—«Примирение через границы»—баримтата фильм. 2-дохи фильм. 19.15—Мультфильм. 19.30—Шэнэ һониной албан. 19.45—А. С. Пушкинай шүлэгүүд зэдэлхэ. 20.20—«Гэгмен»—6 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 20.50—«Судьба резидента»—уран һайханай фильм. 1-дохи сери. 22.00—Время. 22.4[illegible] —«ВИД» дурадхана. 23.30—Литературно-уран һайханай «Үгэ» программа. 00.25—«Джаз в кармане. Владимир Чекасин» —фильм-концерт. 01.25—«Сватовство гусара»—уран һайханай фильм. 02.35—Юрий Гуляев тухай монологууд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Һайн һайханиие хүсэ». 9.35, 10.35—Физикэ. 11-дэхи класс. 10.05, 11.05 —Француз хэлэн. 11.45, 12.40 —Биологи. 8-дахи класс. 11.55 —Мунхэ бодолой түүхэһээ. 13.[illegible] чин дуушад». 14.30— [illegible]ойсшествие»—уран [illegible]рильм. 1-дэхи сери. [illegible]мическэ гимнастика. [illegible].10—Гүрэнэй П. И. Чайковскийн нэрэмжэтэ консерваторийн студентнүүдэй хоорой концерт. 16.30—П. А. Кропоткиной ажаябадал ба ажал ябуулга тухай баримтата фильм. БТВ. 16.55—«Ариадна» —баримтата фильм. 17.45 — Экономикын талаар «Пульс» видеоканал: республикада адуу үсхэбэрилгэ һэргээгдэхэ гүі Худөөгэй ажалшадта концерт [illegible] (буряадаар); [illegible] Буряадай ССР-эй [illegible] митедэй түрүүлэгш[illegible] баестай хоорэлдэ[illegible] Байгал. 19.20—Эко[illegible] лаар «Пульс» [illegible] үргэлжэлэл: Цип[illegible] хайн директор [illegible] мовтай хөөрэлдэ[illegible] фильм. 20.00—Ба[illegible] даар). 20.20—«Пр[illegible] каналай үргэлжэл[illegible] лиин саад. 20.5[illegible] нууд. Москва. [illegible] лан нойрсогты, [illegible] 21.15—Бизнес [illegible] маар. 22.00—Вре[illegible] «Летное происш[illegible] һайханай фильм. [illegible] 23.50—«Трансляци[illegible] римтата фильм. [illegible]чевский. 19.00—Ба[illegible] Уран һайханай-пу[illegible] «ЛАД» видеоканал[illegible] лэл: уран зураа[illegible] үргэмжын үдэш; [illegible] дай артистка М. [illegible] вагай түрэһөөр [illegible] дакционно почт[illegible] носхолнууд. Моск[illegible] «Амгалан нойрс[illegible] шуул!» 21.15—«Пу[illegible] ня... сильнее бу[illegible] тата фильм. 22.00— —«Летное проис[illegible] уран һайханай ф[illegible] фильм. 23.55—М[illegible]

Среда, 6

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«Үглөө». 10.00 —Шуран бэрхэ курьер. 10.15 —Литературно-уран һайханай «Үгэ» программа. 11.10 — Мультфильмнүүд. 11.50—«Судьба резидента»—уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 13.00 — Шэнэ һониной албан. 13.15— А. С. Пушкинай шүлэгүүд зэдэлхэ. 13.45—Концерт. 16.00— Шуран бэрхэ курьер. 16.15— «Больница на окраине города»—20 серитэй уран һайханай фильм. 17-дохи сери. 17.15 —Чемпионуудтай хамта. 17.30 —Хүүгэдтэ дамжуулга. 18.30 —«Примирение через границы»— баримтата фильм. 3-дахи фильм. 19.30—Шэнэ һониной албан. 19.45—Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 19.55—«Гэгмен»—6 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 20.25 —«Ай лав ю, Петрович» — уран һайханай фильм. 22.00— Время. 22.35—«Гробовщик» — зүжэг. 23.35—Надежда Бабкинагай ба «Русская песня»— ансамблиин зохёохы үдэшэ. 01.40—Баримтата фильм. 02.00 —«Арбатский мотив»—уран һайханай фильм. 1-дэхи фильм. «Старый дом».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Владимир Соловьев»; һүүлэй үйлэ хэрэгүүд тушаа. 9.35, 10.35—Физикэ. 9-дэхи класс. 10.05, 11.05 —Немец хэлэн. 11.35, 12.40 — Литература. 7-дохи класс. 12.05 —Элүүр энхэ байлга. 13.10 — «Уран бэлигтэн тухай үсөөн хэлэдэгбди». 13.55—«Все сбылось...»—баримтата фильм. 14.25—«Летное происшествие» —уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 15.30—Хүгжэмтэ абонемент. 16.30—«Эрхэ нүхэсэл». [Пятигорскын телестудийн дамжуулга]. БТВ. 16.50 — Мультфильмнүүд. 17.30— «Бидэ» гэһэн видеоканал; «Гушатай болободи». Тележурналистнууд болон бусад һанаандаа сруулна; мультфильм; Сэюз байһан зандаа үлэхэ гү! Болохоёо байгаа референдум зүбшэн хэлсэнэбди. 19.00 — Байгал. 19.20—«Бидэ» гэһэн видеоканал: [illegible]налай үргэлжэл[illegible] хуули эбдээгүй [illegible] рые, документ[illegible] сие 10 жэлэй [illegible] буляаһан байгаа[illegible] каһаа Магадан [illegible] нарайнь ажаһуудаг[illegible] нова еер тухайга[illegible] наһанайтнай ойго[illegible] набдиг». 20.55—С[illegible] Москва. 21.00—«А[illegible] согты, багашуул[illegible] бэ тэды хүрөө [illegible] Время. 22.45 — [illegible] хүгжэмэй конц[illegible] печать твоя, Анд[illegible] тата фильм. 00.1[illegible] «Про Федота [illegible] лодого удальца[illegible] оитохон.

Четверг, 7

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30 — «Үглөө». 10.00 — МВД-һээ мэдээсэнэ. 10.15— Хүүгэдтэ дамжуулга. 11.15— Мультфильм. 11.25 — «Ай лав ю, Петрович»—уран һайханай фильм. 13.00— Шэнэ һониной албан. 13.15— Футболоор нүхэр ёһоной уулзалга. Шотландиин ба СССР-эй суглуулагдамал команданууд 14.05—Хүүгэдэй хүгжэмтэ клуб. 15.45—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран һайханай фильм. 18-дахи, 19-дэхи сери. 17.45—С. С. Прокофьевой түрэһөөр 100 жэлдэ. 18.45 —«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 19.30— Шэнэ һониной албан. 19.45—«Лада» в Англии»—баримтата фильм. 19.55—«Гэгмен» — 6 серитэй уран һайханай фильм. 4-дахи сери. «Полицейские». 20.25 — «Когда деревья были большими»—уран һайханай фильм. 22.00—Время. 22.45—МВД-һээ мэдээсэнэ. 23.00— «ВИД» программа дурадхана. 24.00—«ПИ» тэмдэгтэй. 01.30 —«Фряновско зүргэх». 02.05— «Арбатский мотив»— уран һайханай фильм. 2-дохи фильм. «Наследство».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15— «Солнечный пленник» гэһэн дамжуулга. 9.35, 10.35—Байгаали шэнжэлгэ. 5-дахи класс. 9.55, 10.55—Тон богони трагединүүд. 10.05, 11.05 —Испан хэлэн. 11.35— Биологи. 8-дахи класс. 12.05—«Библиофика». 12.35 — Баримтата фильм. 12.55—Рязаниин гүрэнэй ород арадай хоорой концерт 13.20—«Магаданда Э. Неизвестныхтэй болоһон уулзалга». 14.05— Ритмическэ гимнастика. 14.35—«Кот в сапогах». Гүрэнэй немец дра[illegible] фильм-зүжэг. [illegible] «Спектр» видеок[illegible] фильм; элүүр [illegible] лыш; Буряадай [illegible] һурапсалай хүгжэ[illegible] Буряадай ССР-эй [illegible] һурапсалай миник[illegible] сараев дамжуулг[illegible] 18.40—Байгал. 19.[illegible] рондын түрүүлэг[illegible] телемарофон. [illegible] — Санын спор[illegible] чемпионат 30 [illegible] шүүл. 24.00—«Пр[illegible] һайханай фильм. [illegible]

Пятница, 8

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30 — «Үглөө». 10.00 — Мультфильм. 10.20 — Симфони. 10.40—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 11.25—«Когда деревья были большими» — уран һайханай фильм. 13.00— Шэнэ һониной албан. 13.15—Хальмагай АССР-эй Гүрэнэй дуу, хатарай «Тюльпан» аксамблиин концерт. 16.15—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран һайханай фильм. 20-дохи сери. 17.15—10-һаа 12 хүрэтэр һаратай үхибүүниие хүмүүжүүлгэ. 17.45— Арадай аялга дуунууд. 18.00—«Образ». 18.45 — Дэбжэлтэ. Мэдээсэл. Соносхол. 19.15—«ВИД» программа. 19.30 Шэнэ һониной албан. 19.45— Мультфильм. 19.50— «Гэгмен» —6 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи сери. «Неудачник». 20.20—«Дело было в Пенькове» — уран һайханай фильм. 22.00—Время. 22.35 — «ВИД» программа. 01.45—«На бис»— киноконцерт. 01.35 — «Гонки по вертикали»— уран һайханай фильм. 1-дэхи сери.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Абаржа байһан гандань үлөө». 9.35, 10.35— Байгаали шэнжэлгэ. 2-дохи класс 9.55—Эртэ урданай һэлмэ. 10.05, 11.05—Англи хэлэн. 11.35, 12.45—Түүхэ. 8-дахи класс. 12.05—«Илья Сельвинский. Замай эхин». 13.15— «Мейерхольд» — баримтата фильм. 15.50—«Сибирь экран дээрэ». Киножурнал. БУРЯАДАЙ ТЕЛЕВИДЕНИ. 17.30—«33-й. Свидетельства очевидцев» — баримтата фильм 18.30—«Буряад орон» гэһэн видеоканал: буряад хэлэнэй [illegible] на хэлээн туг[illegible] бэрэй районой [illegible] ной дуунай [illegible] «Жаргал» аксам[illegible] Арадай д[illegible] церт; уран зо[illegible] Бадаевай замаг[illegible] 19.55—Буряад [illegible] нууд. МОСКВА. [illegible] лан нойрсогты, [illegible] 21.15—«НЭП [illegible] времени»— [illegible] 21.45—Богони [illegible] Время. 22.45—Р[illegible] ховно Советэй [illegible] 00.45—«Старые [illegible] уран һайханай [illegible]

Суббото, 9

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30 — Концерт. 7.55— Мультфильм 8.25—Бултанай эрхилхэ спорт. 8.30— Ритмическэ гимнастика. 9.00— Үглөөнэй наада зугаанай дамжуулга. 9.30—«Элүүр энхэ байлга». 10.00—Шэнэ һониной албан. 10.15— А. Чайковский. Концерт. 10.45— Мультфильм. 11.45—«Мстислав Келдыш» — баримтата фильм. 13.00—«Попрыгунья» — уран һайханай фильм 14.35—«Фламенко» хатарха. (Испани). 15.05—«Ландшафты Земли»— эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 16.00— Шэнэ һониной албан. 16.15— Мультфильм. 16.25—Поэт Л. Дербеневой зохёохы үдэшэ. 19.00— Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.45— Мультфильм. 19.50 — «Гэгмен»—6 серитэй уран һайханай фильм. 6-дахи сери. «Звездная пыль». 20.20—«Фигуристка»—уран һайханай фильм (Канада). 22.00—Время. 22.45— КВН. Тюменьдэ КВН-эй командануудай бүхэсоюзна II фестиваль. 01.15—«ВИД» дурадхана. 02.15—«Гонки по вертикали»— уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 03.20—Чаплиниана.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Мультфильм. 9.45—Санын спортоор дэлхэйн чемпионат. 10.30—«Железные всходы»—уран һайханай фильм. 11.50—«Вивальд[illegible] даха. 12.20—«[illegible] «Гэр бүлэ». [illegible] рилсаан» гэ[illegible] 17.20—Санын-[illegible] хэйн. чемпионат [illegible] Эрэшүүл. 19.3[illegible] виденийн дамж[illegible] Ород арадай н[illegible] «Калинка» ансам[illegible] 22.00—Время. [illegible] Верховно Совет[illegible] рэ. 00.45—Сан[illegible] дэлхэйн чемпи[illegible]

Воскресени, 10

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Шэнэ һониной албан. 9.25—Ритмическэ гимнастика. 9.45—«Спортлотогой» тираж. 10.00—«Эртэ үглөөнһөө». 11.00—Эсэгэ орондоо алба хэнэ. 12.00—Үглөөнэй наада зугаанай дамжуулга. 12.30 —«Аяншалагшадай клуб». 14.00 — Хүгжэмтэ киоск. 14.30 — «Марафон — 15». 15.45 — Залуушуулай ансамблиин концерт. 16.00—Шэнэ һониной албан. 16.15—Променад-концерт. 18.00—«Худөөгэй ажал хэрэгүүд». 19.00—Киножурнал. 19.10—Уолт Дисней дурадхана. 20.00—Мультфильм. 20.35—«Моя любимая брюнетка»—уран һайханай фильм (США). 22.00—Время. 22.45— «ВЕДИ» дамжуулга. 23.15— Энеэдэ нааданай дамжуулга. 00.15—Лев Лещенкын концерт. 01.15—«Цыганский барон»— фильм-концерт. 02.35—«Гонки по вертикали»—уран һайханай фильм. 3-дахи сери.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Зарядкада зогсогты! 9.20—Мультфильм. 9.30—Конькигаар урилдалгаар. Дэлхэйн чемпионат. Эрэшүүл. 10.30—«Азинн дуушад». 12.25 —«Зимний дуб»—үхибүүдтэ фильм. 12.45—Соносхолнууд. Мэдээсэлнүүд. 12.55—Уласхоорондын шэнжэлэл. 13.55—Россин телевиденийн дамжуулга. 17.25—Санын спортоор дэлхэйн чемпионат. 19.2[illegible] ламент мэдэ[illegible] «Уличный пор[illegible] фильм 20.00—[illegible] жэлтэ баскетбо[illegible] да США-гай [illegible] —«Амгалан [illegible] шуул!» 21.15—[illegible] үлөөнэ, дамж[illegible] Время. 22.45[illegible] видени. 00.4[illegible] спресс»—уран [illegible] Венгри). 01.35—[illegible] дэлхэйн чемпи[illegible]

Эмхидхэн байгуулагшад: Буряадай ССР-эй Верховно Совет, Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Совет, КПСС-эй Буряадай республиканска [illegible]

Редакторай орлогшо П. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес; 670000, Улаан-Удэ, Калинин даришвилиин үйлсэ, 23. «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакциин телефонууд: редакторай—2-50-96, приемкын — 2-54-54, редакторай орлогшонорой — 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретариин — 2-50-52, секретариадай — 2-65-76, таһагууд: партийна ажабайдалай ба пропагандын — 2-60-91, 2-56-23, промышленностийн ба барилгын — 2-61-35, агропромышленна — 2-64-36, 2-63-86, совет байгуулалтын — 2-69-58, соёлой болон һургуулинуудай — 2-60-21, 2-57-63, мэдээсэлэй — 2-34-05, оршуулгын — 2-54-93, бэшэгүүдэй — 2-67-81, корректорнуудэй — 2-